Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 16 (1718) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 16 КРАСАВІКА 1989 г. ЦАНА 40 зл.

ЮБІЛЕЙ „ЗГОДНЫХ МАКАЎ".

„То пяе душа мая"

На пачатку было 11 жанчын і адзін мужчына. Пачатак быў у студзені 1978 года ў вёсцы Райск, Бельскай гміны. Тады якраз 12 раенскіх, неспакойных духам жыхароў арганізаваліся ў спявачы калектыў. Усе былі з гаспадарак, ад зямлі. Людзі, якія даюць хлеб, захацелі на крылах роднай песні падняцца ўзвыш, увайсці ў культуру. Нашы вёскі багаты песняй, якая заўсёды жыла з беларусам ад калыскі да смерці. Жанчыны з Райска гэта ведалі і любілі сваю песню, ды і любяць яе дагэтуль усім сэрцам. Якраз таму, каб спяваць гэтую песню ўсім, яны арганізавалі калектыў. Пару месяцаў спявалі самі, а потым „узяў нас Пётр Нявінскі", — гаворыць кіраўнічка калектыву Тоня Дамброўская і падкрэслівае вялікую заслугу і вернасць Пятра Нявінскага іхняму калектыву, які праз усе мінулыя гады ніколі не падвёў іх.

Ад мая 1978 года пачынаючы, да канца таго ж года жанчыны паспелі выступіць ужо сем разоў. Адразу, як бачым, актыўна і самааддана панеслі сваю песню ў свет. Першае іх выступленне, іх экзамен, адбыўся 28 мая на беларускім фэсце ў Літвінавічах. Да гэтага часу па дарозе недзе адстаў адзіны іх мужчына. Засталося 11 жанчын і 11 іх цяпер ёсць. У той час за свае ўласныя грошы купілі матэрыял і пашылі спадніцы, у якіх выступаюць і дагэтуль (глядзі здымак). А на хусткі — вялікія шаляноўкі гропы сабралі з забавы.

У сваім вельмі цікавым публічным слове з нагоды юбілея — дзесяцігоддзя калектыву „Згодныя макі", які адбыўся ў вясковым Доме культуры ў Райску 12 сакавіка, Антаніна Дамброўская ўспамінае: „Люся Васілюк, якая была тады інструктарам у БГКТ, увяла нас на сцэну. Мы ездзілі ахвотна і ўсюды, дзе толькі БГКТ нешта арганізавала". Былі жанчыны так расспяваныя, так энергічныя і згодныя ў сваім дзеянні, што ў тым першым годзе існавання паехалі ў Закапанэ на „фестываль горных земляў". Гэты выезд жыве і аб ім успамінаюць дагэтуль, бо некаторыя з іх тады ўпершыню апынуліся далей, чым свая вёска.

Пасля года бурлівай дзейнасці адбыліся хрысціны калектыву. На багатай карце народных беларускіх калектываў паявіліся „Згодныя макі", бо „макі — то кветкі нашых палёў, а мы згодныя паміж сабой". Хрысціны адбыліся 24 лютага 1979 года, а праз месяц у конкурсе беларускай песні калектыў заняў адно з вядучых месц. І зноў пайшлі выступленні: у Плюцічах і Мокрым, у ГС у Бельску і на фабрыцы „Ухвыты" ў Беластоку, на сесіях гміннай рады і на гадавінах. І так штогод. Некалькі соцень было тых выступленняў за кароткую гісторыю калектыву. Іх культурны год пачынаецца ад агляду калядных песень, потым ідзе конкурс беларускай песні, савецкай песні, розныя публічныя выступленні і канцэрты з нагоды сустрэч з іншымі калектывамі, з якімі „Згодныя макі" ўтрымліваюць жывыя кантакты, напрыклад Рыбалы, Дашы, Кнарыды.

Не адны песні спяваюць „Згодныя макі". У іх выступленнях бываюць таксама розныя скетчы, гумарэскі, вершы, сцэнкі.

У прысутнасці найвышэйшых культурных уладаў ваяводства, гасцей з Беластока і Бельска, сваіх аднавяскоўцаў, якія запоўнілі залу вясковага Дома культуры, Тоня Дамброўская заявіла: „Мы калектыў беларускі і спяваем песні беларускія, але таксама і польскія. Мы нашы песні даем усім, хто хоча і любіць нас слухаць".

(Працяг на стар. 4)

Карэспандэнцыя з Беларусі

19 лютага стадыён „Дынама"

Пасажырскі цягнік № 260 Брэст—Мінск прыбыў у сталіцу без спазнення. Мы са сваім сябрам апынуліся на змрочным пероне. І хаця марозная вільгаць лютаўскай раніцы, надзімаемая парывістым ветрам, залазіла пад вопратку, на душы было неяк урачыста. Сёння ў гэтым горадзе мае адбыцца бадай што першы дазволены ўладамі мітынг працоўных у падтрымку перабудовы. Дзе і калі ён пачнецца — мы яшчэ не ведалі. Ды і наогул, былі сумненні наконт канчатковага рашэння ўлад. Дзякуй знаёмым з тутэйшай групы падтрымкі Беларускага Народнага Фронту „Адраджэнне", што змаглі своечасова паведаміць аб мяркуемым мерапрыемстве. Тэлефануем сябрам — адказ: „Мітынг дазволены, пачатак запланаваны на 13 гадзін, месца правядзення мітынгу — стадыён „Дынама", прыязджайце да нас загадзя". Наспех паснедаўшы, накіроўваемся да сяброў. Па дарозе не вытрымліваем і зварочваем у бок стадыёна. Ля ўваходу ніякіх аб'яваў — быццам бы і не чакаецца тут нічога.

Урэшце прыходзім на кватэру. Нам у адзін голас пачынаюць спешна растлумачваць сітуацыю. Гарадскія ўлады напярэдадні паабяцалі даць аб'яву ў газеце „Вячэрні Мінск", але сваіх слоў не стрымалі. Больш таго, калі многія дзесяткі юнакоў і дзяўчат кінуліся ноччу расклейваць на самых відных месцах горада імправізаваныя аб'явы, каб неяк выправіць становішча — міліцыянты ўпотайкі следам зрывалі гэтыя аб'явы або наогул бессаромна перапраўлялі лічбы „13" на „18". Былі спробы дэзінфармаваць насельніцтва і шляхам прывядзення інакшага адрасу. Адным словам, нечаканых перашкод было шмат.

І вось мы ўжо на вуліцы. Выйшлі рана, спадзеючыся трапіць на „Дынама" к гадзіне 11. Ідзем не спяшаючыся — у руках аднаго з нас аб'ява з запрашэннем на мітынг. Бачым, як з усіх бакоў да стадыёна сцягваюцца групы міліцыянераў. Падыходзім і мы. Нашых яшчэ тут мала, затое натоўп — у шэра-чырвонай уніформе — выглядае ўжо даволі пераканаўча. Баючыся

(Працяг на стар. 2)

НА мяжы

— 2 —

кулачка, вораг народа

У хаце паяўляецца бацька. Мабыць, аб усім ужо ведае. Вярнуўся з поля і нехта яму расказаў. Пануры, не знімаючы шапкі, сядае на ложку. Маўчыць. І раптам маці выпаліла:

— Ну, маеш за сваё! Цешыўся. Таму, хто першы пабачыў саветаў, у 1939 року барыш паставіў. Ну, то маеш цяпер. Афіцэр сказаў, што і мы кулакі і ворагі і што нас таксама павязуць у Сібір. Цешся!

Вочы бацькі звужваюцца ад злосці. Вусы ежацца. Прыпадніmаецца з ложка, пахіляецца ў бок маці і крычыць:

— Ты знаеш!..

І гэтае яго „ты“ моцнае і гулкае, а „знаеш“ нейкае дрыжачае і глухаватае. Відаць выразна, што не ведае, што сказаць далей. Аднак, не паддаецца і другі раз паўтарае:

— Ты знаеш!..

На гэты раз і „ты“ і „знаеш“ атрымліваюцца нейкія млосныя і бяссільныя.

Бацька ўскаквае на ногі, нацягвае глыбей на вочы шапку і выходзіць. А маці зноў сваё:

— А Божа ты мой!..

Тым часам грузавікі даімчаліся да Ваўкавыска і там наступіў пералом у лёсе вывезеных. Усіх мужчын знялі з грузавікоў у Ваўкавыску, а іх сем'і паехалі на ўсход. Іван Мароз, вярнуўшыся дахаты, гаварыў, што на просьбу мужчын, каб іх не раздзялялі з сем'ямі, афіцэр заявіў:

— Вы остаётесь на месте. Здесь будем разбираться в ваших антинародных злодеяниях. Не беспокойтесь, советская власть справедливая. Если ваши преступления окажутся небольшими, вам будет предоставлена возможность присоединиться к семьям в Сибири. Но пока что будем разбираться здесь.

Афіцэру не ўдалося ні разабраца ў „злачынствах“ вывезеных, ані вывезці „кулакоў“ з Бандароў і аколіц. Праз тыдзень, 22 чэрвеня 1941 года жалезныя нямецкія кагорты, спушчаныя фюрэрам з ланцугоў, рванулі наперад, крышачы і ломячы слабы супраціў Чырвонай Арміі і шчодра паліваючы дарогі і палі Беларусі крывёю чырвонаармейцаў, якія яшчэ некалькі тыдняў таму назад бадзёра спявалі: „И на вражьей земле мы врага разгромим малой кровью, могучим ударом“.

Бадай, што на другі дзень пасля пачатку вайны немцы занялі Ваўкавыск і паімчалі на ўсход... да сваёй згубы. У Ваўкавыску адкрылі турму, выпусцілі вязняў і дазволілі ім ісці дамоў. Дзядзька Мароз вярнуўся ў Семяноўку і перабедаваў усю вайну пры сваёй замужняй дачцэ, якую ў Сібір не вывезлі.

Цётку Настусю з сынам і дачкой рознымі відамі транспарту канваіры ўсё далей везлі на ўсход. Затрымаліся ў сібірскім калгасе.

На маё пытанне аб жыцці ў Сібіры, мой дваюрадны брат Ваня Мароз сказаў наступнае: „Як мы жылі? Не дай Бог такога жыцця. Пасялілі нас у калгасе ні то ў хлеўчыку, ні то ў каморцы, ні то ў свіронку. Мясцовы народ быў добры і, можа, нават і памог бы, але як мог памагчы, калі сам быў галодны. Летам і восенню так-сяк жылі. Мелі крыху саланіны і сухароў. Акрамя таго, як і ўсе калгаснікі, кралі ў полі. Парабілі спецыяльныя хітрыя кішэнчыкі ў нагавіцах, у спадніцах, у шапках і кожны дзень прыносілі па жменьцы пшаніцы або па адной бульбіне. Але восень скончылася і прыйшла зіма, а з ёю і голад. Спачатку я ратаваўся тым, што маляваў начальнікам і маладажонам партрэты. За гэта давалі мне хто рубель, хто тры бульбіны, хто пару жменяў пшаніцы. Але хутка маладажоны скончыліся, усіх маладых узялі на фронт. Я ў гэтым часе дарос і пайшоў у ваенкамат, каб мяне ўзялі ў армію. Але не ўзялі. Камендант сказаў: „Ссыльных не берём в армию. Дай вам оружие, а вы все побежите к немцам“. Жылося вельмі цяжка. Ледзь дацягнулі да вясны. Збіралі шчавух і розныя іншыя травы. Я і сястра былі маладыя і таму вытрымалі, а мама ўсё больш слаблі, урэшце памерлі. Пахавалі мы іх без труны. У 1943 годзе дайшла да нас чутка, што будзе створана польская армія. Я змікіціў, што каб вырвацца, то трэба падавацца ў палякі. Ну, і запісаўся палякам. Да Андэрса не пайшоў, але пайшоў у дывізію Касцюшкі. Ну, і дайшоў да Берліна, а з Берліна ў Семяноўку. Выпусцілі таксама сястру. Значыць, вярнуліся ўсе, акрамя мамы, от і ўсё“.

Сапраўды, Ваня Мароз вярнуўся цэлы фізічна, але падламаны духоўна. Пасля вайны быў у Семяноўцы начальнікам пошты. Пачаў камбінаваць пры ашчадных кніжках і трапіў у турму. Вярнуўся сівюткі, хаця быў яшчэ маладым чалавекам. Памёр рана, усяго на некалькі гадоў перажыў свайго бацьку Івана Мароза.

Часта вяртаюся думкамі да гэтай справы і заўсёды перад маімі вачыма паяўляецца постаць маёй маці, беларускі, гаротніцы, адной з найбольш працавітых жанчын у Бандарах, вернай дачкі нашай зямлі, якую энкавэдыст назваў кулачкай і ворагам народа і пагражаў вывазам у Сібір.

Алесь Барскі

19 лютага „Стадыён „Дынама“

(Працяг са стар. 1)

за лёс мітынгу, маем намер назначыць і сваіх уласных абаронцаў парадку. Першапачаткова меркавалася, што гэтыя людзі будуць мець на рукавах адметныя павязкі ў выглядзе бела-чырвона-белых нацыянальных сцягаў. Але абставіны памяняліся ў выніку паказу па рэспубліканскаму тэлебачанню не зусім сумленнай перадачы, дзе нацыянальная сімволіка ледзь не атаясамлівалася з нацысцкай атрыбутыкай. Каб не заблытаць канчаткова ўзрушаную свядомасць насельніцтва, было вырашана, што кожны адказны за парадак, вылучаны з ліку актывістаў БНФ, будзе мець не павязку, а нагрудны знак з выявай бел-чырвона-белага сцягу і надпісам „Дзяжурны“.

Неўзабаве напружаны спакой, што стыхійна ўсталяваўся ля стадыёна, узарваўся раптоўным усплёскам розначынных эмоцый — прыехалі нашы дарагія „талакоўцы“! Умомант лозунгі, сцягі, транспаранты, дастаўленыя імі, знайшлі сваіх гаспадароў у імкліва растучай масе людзей. Толькі тут я заўважыў, што амаль паўсюдна чуецца беларускамоўная гаворка. Ад нечакана наляцеўшага ўражання перахапіла дыханне. Відаць, падобныя пачуцці ў гэтыя хвіліны перажываў не адзін я. Апанаваныя шчырым подыхам сапраўднага яднання, людзі рушылі да расчыненых варот стадыёна.

Застракаталі затворы фотаапаратаў і кінакамер. Жвавыя грамадзяне з яскравымі шыльдачкамі „Прэса“ замітусіліся наперадзе людскога патоку, намагаючыся зафіксаваць імгненні неардынарнай падзеі ў жыцці нашае бацькаўшчыны. Заслон міліцыі галантна разышоўся, даючы дарогу. Наогул, трэба адзначыць, міліцыянты ў гэты дзень паводзілі сябе падкрэслена ветліва і дабразычліва — як і належыць сапраўдным ахоўнікам парадку і прыстойнасці. Атмасфера была на дзіва карэктнай і часам нават прыўзнята святочнай.

Але, відаць, хтосьці добра прадбачыў, што ход падзеі будзе менавіта такім. Камусьці захацелася пырснуць струмень дзёгцю на чысціню пачуццяў удзельнікаў доўгачаканага мерапрыемства. Калі чаша велізарнага стадыёна ўжо была амаль што запоўнена, калі да афіцыйнага адкрыцця мітынгу заставалася некалькі хвілін, на бегавой дарожцы з'явіліся змрочныя абрысы пачварнага грузавіка. За ім паказаўся другі, потым трэці, чацверты...

Людзі прыціхлі ад нечаканасці. Грузавікі — „МАЗы“, нацятa равучы рухавікамі, узяліся паважна кружыцца вакол футбольнага поля ўздоўж трыбун, нахабна дэманструючы здзіўленым гледачам выбарчыя заклікі, складзеныя кіруючымі асобамі і змешчаныя на баках доўгіх аўтафургонаў.

Але не стала ад гэтага відовішча трымацець народная маса. Захвалявалася бел-чырвона-белае мора родных сімвалаў буйнымі хвалямі, вышэй узняліся і закалыхаліся сапраўды народныя заклікі, адбітыя на транспарантах. Усеагульны выбух абурэння захліснуў абражаных працоўных. У асуджальным гуле галасоў чуліся зычныя, ідучыя ад самага сэрца, словы: „Хопіць дэманстраваць сваю моц, — мы і так яе добра ведаем!“, „Вандэя не пройдзе!“.

У гэты час я агледзеўся і ўбачыў велічэзны абраз „Пагоні“. Спакойным і засяроджаным быў серабрысты вершнік на белым кані. Ці ж упершыню за многія стагоддзі свайго існавання ён бачыў такую колькасць людзей адразу? Гледзячы на яго, супакоіўся і я, супакоіліся і тыя, што ўжо былі. Нумар з грузавікамі, узяты на ўзбраенне невядома з якой мэтай, не прайшоў.

Ролю вядучых выконвалі прадстаўнікі нефармалаў Я. Івашкевіч і В. Жыбуль, а таксама старшыня Ленінскага выканкома В. Некрашэвіч. Афіцыйна з боку арганізатараў мітынгу было заяўлена 7 прамоўцаў.

Згодна рэгламенту, кожнаму з гэтых людзей на прамову адводзілася 10 хвілін. Пасля меркавалася зрабіць „свабодны мікрафон“, дзе кожны жадаючы мог бы сказаць аб набалелым. Выступленні ўдзельнікаў свабоднага мікрафона абмяжоўваліся 5 хвілінамі — зразумелая справа, калі ўлічваць тыя абставіны, што працягласць усяго мерапрыемства складала толькі 4 гадзіны, а ахвотнікаў выступіць было шмат.

Першым слова ўзяў вядомы на Беларусі і па-за яе межамі вучоны і грамадскі дзеяч Зянон Пазняк, чалавек, які адкрыў усяму цывілізаванаму свету Курапаты, які па-сапраўднаму ўспрымае справу рэвалюцыйнай перабудовы, як сваю крэўную, чалавек, які ўвасабляе ў сабе сумленне беларускай нацыі. Яго пранікнёныя словы аб засіллі бюракратыі ў рэспубліцы, аб фальсіфікацыі выбарнай кампаніі, аб складаным экалагічным становішчы знайшлі належны водгук у сэрцы кожнага свядомага чалавека. І нездарма шаноўны таварыш з выканкома, які стаяў побач, увесь час пагля-

(Працяг на стар. 6)

Выступае Сяржук Вітушка („Талака“, Мінск).

ГРЭХ СЯДЗЕЦЬ ПОПУСТУ

Ян Федзюкевіч трыццаць гадоў адпрацаваў настаўнікам. Цяпер ужо чацвёрты год, як ён на пенсіі. Жыве ў Баброўніках у школе, у якой вучыць ягоная жонка Галіна. Школа ў Баброўніках з'яўляецца філіялам пачатковай школы ў Вераб'ях і ў ёй цяпер ідуць заняткі толькі з малодшымі класамі. Пані Галіна вядзе заняткі з трэцім класам.

Знаёмства з сям'ёй Федзюкевічаў мне надарылася ў леташнюю восень, калі я, як свежа спечаны інспектар БГКТ, ездзіў па Міхалоўскай і Гарадоцкай гмінах, спрабуючы правесці справаздачна-выбарную кампанію перад XI З'ездам БГКТ у гуртках, ці мо лепш сказаць, у тым, што тамака ад тых гурткоў засталося. Мастаўляны, Свіслачаны, Баброўнікі, Коматаўцы — амаль усе гэтыя назвы былі для мяне свежымі, а людзі і зямля тая — неспазнанымі. Мяне, прывыкшага з маленства да гайнаўска-бельскіх вясковых краявідаў, моцна ўразіў выгляд вёсак у гэтай прыгранічнай паласе: нейкі асірацела-сумны, запушчаны, старэнькі. Па ўсім відаць было, што вёскі аджылі свой век: зрэдзьчасу мільгане новая або паднoўленая хата ці клуня, зрэдзьчасу надарыцца на вясковай вуліцы нейкая жывая душа. Дзесяці наводшыбе настаўленыя мураваныя некалькіпавярховыя блокі, у якіх жывуць наезджыя з глыбіні Польшчы працаўнікі ПГР-аў, толькі падкрэсліваюць той факт, што беларуская вёска ўжо незваротна „сышла з яснай явы". Маладых людзей, акрамя некаторых наезджых, амаль зусім няма. А ўсё ж такі мяне рупіла вярнуцца туды хутчэй за ўсё дзеля таго, каб прыгледзецца і паслухаць, ці сапраўды час там ужо спыніўся, ці яшчэ для некага ён цячэ ў будучыню.

Паразмаўляць з Янам Федзюкевічам мы (Міра Лукша і я) зайшлі ў адзін са школьных класаў. І наслухаліся папрокаў ад пані Галіны, якая ледзьве нас адшукала, каб пачаставаць гарбатай і хатнім пірагом. Папрысядалі мы на школьных партах і я стаў запісваць няспешлівую аповесць Яна Федзюкевіча.

Успамінае Ян Федзюкевіч:

„Нарадзіўся я ў 36-тым у Малых Азяранах, вёсачцы ў Сакольскім павеце, цяперака яна ў Крынкаўскай гміне. Вайна для нас пачалася ў 41-ым і той год мне застаўся ў памяці на ўсё жыццё, хаця я быў яшчэ зусім малы. Калі немцы падышлі да вёскі, у нашай хаце было шэсць савецкіх салдатаў. Магчыма, усё нейк абышлося б, калі б яны сядзелі ціха, але салдаты пачалі адстрэльвацца. Немцы запалілі нашу хату агнямётамі, мне з братам і бацькамі ўдалося выбегчы з хаты загадзя, але там застаўся мой дзед; ён, наглытаўшыся дыму і чаду, фактычна ўжо не выходзіў, а выпаўзаў з тае хаты. І там, недалёка ад парога, адзін нямецкі салдат кінуў пад дзеда гранату. Хата згарэла дашчэнту, а ў ёй і тыя салдаты. Памятаю, як пасля мы з братам і бацькам стаялі пад плотам і як у нас цэліліся нямецкія салдаты сваімі вінтоўкамі, ды ўсё ж такі лёс тады нас памілаваў. Падвярнуўся нейкі нямецкі афіцэр, які прадухіліў расстрэл. Бацьку салдаты білі па чарзе прыкладамі, а нас з братам схапілі як шчанюкоў за карк і кінулі цераз плот у свінушнік. Не ведаю, як мы там не патапіліся, бо ж і даросламу чалавеку там было па пояс. Вылезлі мы адтуль, як чарцяняты. І памятаю яшчэ, што дзеда людзі аднеслі ад парога спаленай хаты на дзвярах, якія аднекуль знялі.

У 44-ым мой бацька пайшоў на фронт, а я ў школу. Так што пачатковыя чатыры класы я закончыў у беларускай школе. — Мы з Мірай здзіўлена пераглянуліся. — Ну так, бо ж да 48 года мы жылі пад саветамі. У 48-ым была карэктура граніцы і Малыя Азяраны зноў апынуліся ў Польшчы. Ды нейкі час то мы і самі не ведалі дакладна, у якой дзяржаве жывём, бо гранічныя слупы былі, як кажуць, і направа, і налева ад вёскі. Палякі закапалі свае на ўсход ад вёскі, а на захадзе яшчэ стаялі савецкія. Спачатку быў такі загад, што ўсе з таго абшару, які адыходзіў пад Польшчу, меліся пераязджаць у СССР. Мы ўжо і частку свайго дабытку перавезлі ў нейкі калгас на савецкім баку. Але потым абставіны змяніліся: можна было выбіраць, хто куды. Мы вырашылі аставацца ў сваёй вёсцы і паехалі забіраць гое, што завезлі ў калгас. Але пры тых новых гранічных слупах спынілі нас польскія пагранічнікі і далей не пусцілі. Такім чынам мы страцілі крыху з дабытку, але здабылі новае грамадзянства.

Дык вось, бацька пайшоў у Крынкі прасіць, каб прынялі мяне ў школу. Дырэктарка тае школы згадзілася, што возьме мяне ў пяты клас, калі я здам экзамен па гісторыі (вядома ж, польскай). А я ж па-польску ні крышачкі, нават літар усіх не ведаю, толькі тыя, што падобныя на беларускія. Тады памагла мне маці, навучыла чытаць па-польску і я нейк агораў падручнік па гісторыі (польскай) з пятага класа і здаў той экзамен. **Гора мне было з польскай мовай, асабліва пры дыктоўках, калі я запісваў польскія словы нейкай дзікай арфаграфіяй, але затое матэматыка давалася мне лёгка. Пасля крынкаўскай школы я паступіў у педагагічны ліцэй у Беластоку.**

Там ужо экзаменатар вызначыў мой лёс, сказаўшы пасля экзамена, што мне трэба пайсці ў клас са спецыялізацыяй па рускай мове. Ды так яно і сталася. Я закончыў той ліцэй і стаў працаваць. Мне прапанавалі далейшую навуку ў Маскве

(Працяг на стар. 4)

МОЙ КРАЙ

Тоне ў студнях зялёнае сонца,
Сонца белае — у вачах,
І чырвонае сонца бясконца
Па-над вежамі крэсліць шлях.
Гэта — бонда нашага бога,
Што штандарам абраў сабе
Свежы след ад мяча чужога
На высокім белым ілбе.
Гэта — сад, дзе ўзрастаюць зоры
На прамых галінках крыжоў.
Гэта — мора зямнога гора,
Родны бераг уцекачоў.
Гэта — поле, дзе зааралы
Разам з косткамі — перуны.
Гэта край — суцэльная рана,
Гэты край мой —
мой рай зямны.

Людміла Рублеўская, Мінск

ЧУМ

Я пабудую сабе Чум.
Празрысты Чум з крышталаў
лёду,
Каб у Чуме нізка маіх дум
Перачакала непагоду.

У Чум прыдуць да мяне Звяры
Халоднай ночкаю пагрэцца,
Агнём Палярнае Зары
Павесяліць у Чуме сэрца.

Там будуць гамы і акорд
Звінець сугучнаю актавай
І, нават, за сцяною „Норд"
Спыніцца жорсткаю праявай.

І ўсякі Звер, які збярог
Свой голас ночкай непагоды,
У Чуме гучна, колькі б змог,
Раскажа нам свае прыгоды...

Алёна Шарэпа-Лапіцкая, Мінск

ГОРАД

Позні снег, казытлівы і колкі.
Ліхтароў памутнелыя шкельцы.
На замкнёным касцёле анёлкі
Марна скурчылі стылыя цельцы.

Нетры вуліц, ранейшых і новых,
У якіх мусіць моўчкі хавацца
Даўніна згвалтаваная ў сковах
Шклобетонных кварталаў
і пляцаў.

А на могілках дзікіх, вячорных,
Дзе нябожчыкаў не адпяваюць,
Цені блукаюць: Белы ды
Чорны, —
Гэта здані збавення шукаюць.

Хай ня студзіць іх сэрца завея,
Не хаваюць шляхоў далячыні;
Іх Сутонныя душы паспелі
Узаемна спазнацца вачыма.

Горад спячы раскінуў шырока
Затамлёныя вуліцы-ногі.
Цішыня чуйна слухае крокі
Тых, хто з душаў не вынішчыў
Бога.

Сяржук Рэчыц, Дабрагошча

НАША ПОШТА

Шаноўная рэдакцыя „Нівы"! З вялікай цікавасцю чытаў Вашу газету! Адзін з нумароў (42) за мінулы год я набыў у Наваполацку, а два другіх (40 і 48), у сваім родным горадзе Глыбокае. Праўда, спатканне з „Нівай" бывае рэдка, бо жыву далёка ад родных мясцін, у Латвіі, дзе працую пасля заканчэння Мінскага архітэктурна-будаўнічага тэхнікума. Вашу газету здараецца набыць толькі тады, калі прыязджаю на Беларусь у водпуск, ці так атрымліваецца, што падыходзяць тры-чатыры святочных дні запар і ёсць вольная хвіліна наведацца дадому. Прызнацца — даўно марыў убачыць хоць адно замежнае выданне на роднай мове. З цікавасцю прачытаў артыкул пра славутага беларуса Алеся Гаруна. Гэта супала з тым, што ў наваполацкай кнігарні набыў факсімільнае выданне кнігі „Матчын дар". Наогул, хацелася адзначыць, што змест газеты не толькі цікавы, але нават і рамантычны, бо апавядае пра жыццё беларусаў ва ўсім свеце (Амерыцы, Канадзе). Думаю, што ваша газета ўнясе вялікі ўклад у скарбніцу агульнабеларускага адраджэнскага руху, у адраджэнне нашай культуры, гісторыі, мастацтва і мовы.

А зараз мне хацелася б распавядаць аб тым, з якой нагоды я дасылаю вам свой допіс.

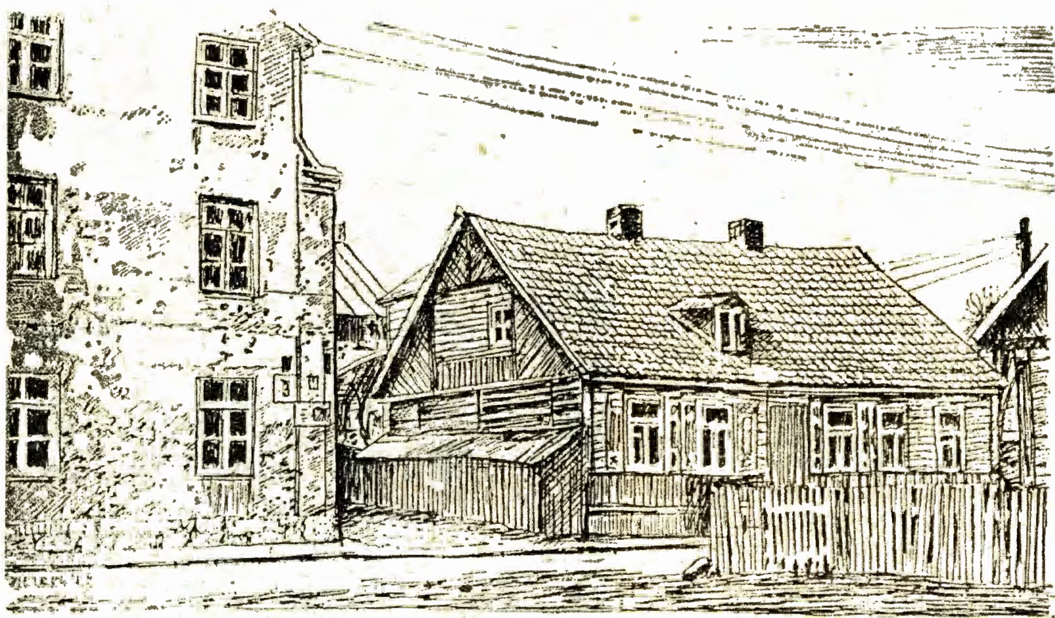
Справа ў тым, што я па сваёй натуры — краязнаўца і, хоць жыву далёка ад „зямлі пад белымі крыламі", гэта амаль не перашкаджае мне збіраць весткі, якія датычаць майго роднага горада Глыбокае. У Глыбокім існуе гісторыка-краязнаўчая суполка „Час і мы", у рабоце якой, па меры магчымасці, прымаю ўдзел і я. Вось я і рашыў звярнуцца да Вас з просьбай. Па некаторых чутках у Глыбокім нарадзіўся польскі пісьменнік Тадэвуш Мастовіч, па адным з твораў якога напісаны сцэнарый фільма „Знахар". Хацелася б ведаць: ці сапраўды гэта так? Калі гэта адпавядае сапраўднасці, то можа рэдакцыя мае магчымасці даслаць мне якія-небудзь біяграфічныя звесткі, а магчыма і фота пісьменніка.

Уладзімір Скрабатун,
Латвійская ССР,
г. ВЕНТСПИЛС,
ул. Порука, 13 кв. 70.

Ад рэдакцыі: Польскі пісьменнік Тадэвуш Далэнга-Мастовіч нарадзіўся ў 1898 годзе ў вёсцы Акунёва ў Віцебскай вобласці. З'яўляецца ён аўтарам вельмі папулярных свайго часу кніг, напр. „Кар'ера Нікадэма Дызмы", „Прафесар Вільчур" ці „Знахар", (па большасці з іх сёння пастаўлены фільмы). Падзеі гэтага апошняга рамана адбываюцца на Беларусі. Вашу просьбу высветліць кантакты і сувязі пісьменніка з мястэчкам Глыбокае кіруем да нашых чытачоў. Спадзяемся, што яны дапамогуць папоўніць вашыя веды аб біяграфіі і творчасці Т. Далэнгі-Мастовіча.

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары Беласток, вул. Чыстая. Мал. У. Петрука.

ГРЭХ СЯДЗЕЦЬ ПОПУСТУ

(Працяг са стар. 3)

або ў Мінску, але бацькі нейк збаяліся і не пусцілі. Затое мне, як аднаму з лепшых выпускнікоў ліцэя, можна было самому выбіраць месца працы. Мяне не вабіў горад, я выбраў сабе школу ў Коматаўцах, бліжэй родных мясцін.

Пра самую працу ў школе што асаблівага скажаш? Вядома, на вёсцы даводзілася навучаць не толькі рускую мову, але амаль усе астатнія прадметы таксама. Пасля рэарганізацыі школьніцтва ў 1964 годзе я апынуўся ў Баброўніках. Тут ужо была і беларуская мова. Пасля чарговай рэарганізацыі я стаў вучыць у Вераб'ях, але жыў з сям'ёй, так як і цяпер, у Баброўніках. І так у 1985 годзе, прычакаў я пенсіі".

Ян Федзюкевіч змаўкае і мы крыху мацней налягаем на пірог пані Галіны. Вядома, я не магу не запытацца пра тое, чым ён займаецца цяпер. Праўду сказаўшы, то і фотаапарат я захапіў з сабою дзеля таго, каб пстрыкнуць пану Яну фотку з ягонымі цацкамі.

Ат, смяецца Ян Федзюкевіч, у жыцці пенсіянера бываюць такія хвіліны, калі яму няма чаго рабіць. А тады, ведаеце, грэх так сядзець попусту і нічога не рабіць. Таму я і ўзяўся за такарку.

Пан Ян прыносіць у клас свой „посуд" і расстаўляе яго на парце. Не скрывае задаволенасці, бачачы, з якім захапленнем мы з Мірай разглядаем шклянкі, вазончыкі, кілішачкі, збаночкі, бочачкі і... сам ужо не ведаю, як назваць тыя ўсе цацкі, абточаныя і аздобленыя адмысловымі ўзорамі. І ўсё гэта з драўніны, з лазовых і грушавых пнёў, карпатліва апрацаваных на машыне, якую Ян Федзюкевіч сам сабе змайстраваў.

— Гэта адзін з баброўніцкіх гаспадароў, Уладзімір Гедзіч, мне паказаў і падказаў, як яе зрабіць. Сам ён займаўся падобнымі рэчамі, але цяперака кінуў, бо, як кажа, я яго абагнаў у гэтай справе.

Развітваемся з ветлівымі людзьмі. Падмаўляю гаспадара, каб пастараўся штосьці прадаць са сваіх цацак і такім чынам вызначыць попыт на такога роду рэчы. Мы ўсё ў БГКТ гаворым пра гаспадарчую дзейнасць, а тут вось мне бачыцца якраз добрая аказія, каб яе пачаць. Напрыклад арганізуючы кантору продажы вытворчасці Яна Федзюкевіча. Чаму ж бы і не? Пан Ян паказаў яе пры нагодзе фінальнага агляду „Беларуская песня '89" у Беластоцкай філармоніі і я сам быў сведкам, якім вялікім зацікаўленнем карысталася ягоная выстаўка. Давайце ад гэтага пачнем, бо ж надта ўжо грэшна сядзець попусту!

Ян Максімюк
Фота аўтара

„То пяе душа мая"

(Працяг са стар. 1)

А слухаць іх хочуць. „Згодныя макі" — вочка ў галаве начальніка гміны ў Бельску, які патрануе калектыву і лічыць яго рэпрэзентатыўным калектывам гміны. Гмінная ўправа ў Бельску садзейнічае шырокім кантактам калектыву з рознымі ўстановамі і калектывамі. Райск прымаў гасцей з Гродна, сам выступаў на мітынгу дружбы ў Бераставіцы. Нават тэлевізія да іх прыехала. Жанчыны ўспамінаюць: „Знаеце, прыехалі ў ліпені, то ж жніво, мы цэлы дзень у полі, як то летам на вёсцы. Прынялі іх вечарам, без падрыхтоўкі. Але нягледзячы на гэта, выйшла ў нас сустрэча з тэлевізіяй добра".

Гаворачы пра калектыў у Райску, не магу не сказаць паймення пра аднаго чалавека. Яўгенія Шумская! Усе яе сяброўкі безупынна называюць яе „добрым духам калектыву". Яна (Жэнька-Кастэрэвянка — па вясковаму званню) з'яўляецца звязваючым, злучаючым калектыў звяном. Яна мабілізуе, заахвочвае, грымае дысцыпліну ў калектыве. У яе галаве і сэрцы 11 год таму нарадзілася думка народчага беларускага калектыву, які б спяваў пра вёску Райск, пра яго радасці, працу, дасягненні. І пра яго незабыўную трагедыю. На юбілейным канцэрце Жэня па-беларуску звярнулася да публікі са словамі: „Дарагія госці, дазвольце крыху змяніць наш вясёлы, радасны настрой. Хочам прыпомніць трагедыю вёскі Райск. 16 чэрвеня 1942 года немцы тут расстралялі ўсіх мужчын. Разам з жанчынамі і дзецьмі — 149 чалавек. Заспяваем вам песню, якая называецца „Чорна хмара".

Песня ўжо шырока вядомая нашым чытачам. Песня нарадзілася ў рыбалаўскім мужчынскім калектыве. Словы належаць здольнаму народнаму паэту Міхалаю Ігнацюку. У выкананні рыбалаўскага калектыву яна заўсёды слухаецца з сумам, з напружанай увагай. Але як жа яна прагучала ў выкананні жанчын з Райска! У многіх слухачоў стаялі слёзы ў вачах. Была цішыня. І апладысменты былі сумныя, як бы скупыя, бо як можна апладзіраваць такой трагедыі? Толькі сціснутым горлам і маўчаннем...

І яшчэ адзін факт з гісторыі „Згодных макаў". У пачатку 1986 г. па ініцыятыве Яніны Сяргейчык, віцэ-дырэктара аддзела РСВ „Прэса-кніжка-рух" у Бельску, была створана ў Райску 9-асабовая жаночая стражацкая дружына — адзіная ў гміне. У яе ўступілі члены калектыву „Згодныя макі". І ад гэтага часу пачалі прымаць удзел у конкурсе на песню пажарнікаў. На сваім юбілеі дружына выступіла ў касцюмах, спявала стражацкія польскія песні, але між імі знайшлася вельмі прыгожая беларуская песня, якая пачынаецца так: „Не пажар жа гарыць на ўсходзе пад чупрынамі бяроз, гэта сонейка ўзыходзіць", а канчаецца: „Не я песенькі спяваю, то пяе душа мая".

Мы ўжо гаварылі, што „Згодныя макі" — калектыў, які ўтрымлівае шырокія міжкалектыўныя кантакты. У рамках гэ-

КАФЕДРА БЕЛАРУСКАЙ ФІЛАЛОГІІ ВАРШАЎСКАГА УНІВЕРСІТЭТА.

ПЫТАННІ НА ЎСТУПНЫ ЭКЗАМЕН

А. Па беларускай літаратуры.

1. Перыядызацыя беларускай літаратуры. 2. Літаратура перыяду Кіеўскай Русі. 3. Літаратура перыяду Вялікага княства Літоўскага. 4. Агульная характарыстыка літаратуры XIX стагоддзя. 5. Жыццё і творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча. 7. Публіцыстыка К. Каліноўскага. 8. Галоўныя ідэі і напрамкі ў творчасці Ф. Багушэвіча. 9. Галоўныя ідэі і напрамкі ў творчасці Я. Лучыны. 10. Характарыстыка літаратуры перыяду „Нашай Нівы“. 11. Жыццё і творчасць А. Пашкевіч (Цёткі). 12. Дакастрычніцкая паэзія і проза Я. Коласа. 13. Характарыстыка „Новай зямлі“ Я. Коласа. 14. Характарыстыка трылогіі Я. Коласа „На ростанях“. 15. Паэтычная творчасць Я. Купалы дакастрычніцкага перыяду. 16. Драматургія Я. Купалы. 17. Творчасць Я. Купалы савецкага перыяду. 18. Наватарства творчасці М. Багдановіча. 19. Галоўныя ідэі і напрамкі ў паэзіі М. Танка. 20. Жыццё і творчасць К. Крапівы. 21. Характарыстыка выбраных твораў М. Лынькова. 22. Жыццё і творчасць К. Чорнага. 23. Характарыстыка савецкай літаратуры пасляваеннага перыяду. 24. Характарыстыка беларускіх савецкіх літаратурных часопісаў („Полымя“, „Маладосць“, „Літаратура і Мастацтва“). 25. Літаратурныя творы на старонках „Нівы“.

Б. Пытанні па беларускай мове.

1. З'ява акання і якання. 2. З'ява дзекання і цекання. 3. Прыстаўныя галосныя і зычныя. 4. Пераход **в, л, у ў ў**. 5. Падоўжаныя зычныя. 6. Значэнне і правапіс **ь** (раздзяляльнага і змякчальнага) і апострафа. 7. Мнагазначнасць слова. 8. Сінонімы і антонімы. 9. Спосабы ўтварэння слоў. 10. Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя катэгорыі. Род. Лік. Склон. Тыпы скланення. 11. Прыметнік як часціна мовы. Разрады прыметнікаў. Скланенне. Ступені параўнання. 12. Займеннік як часціна мовы. Разрады займеннікаў. 13. Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў. Скланенне. 14. Дзеяслоў як часціна мовы. Інфінітыў. Трыванне. Лад. Час. Асоба. Спражэнне дзеясловаў. 15. Прыслоўе як часціна мовы. Ступені параўнання якасных прыслоўяў. 16. Прыназоўнік як часціна мовы. 17. Злучнік як часціна мовы. 18. Часціцы. 19. Выклічнік і гукапераймальныя словы. 20. Сказ: просты і складаны (складаназлучаны і складаназалежны). Галоўны сказ і даданы. Тыпы даданых сказаў. 21. Галоўныя (дзейнік і выказнік) і даданыя (азначэнне. дапаўненне, акалічнасць) члены сказа.

СУСТРЭЧА Ў ВАРШАЎСКІМ КЛУБЕ БГКТ

16 лютага 1989 г. у клубе БГКТ у Варшаве адбыўся чарговы дыскусійны вечар, прысвечаны праблемам нефармальных арганізацый, якія існуюць на тэрыторыі БССР.

Вядучым дакладчыкам вечара быў кіраўнік кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта д-р А. Баршчэўскі.

Удзельнікі вечара — члены і сімпатыкі Аддзела БГКТ у Варшаве — пачулі кароценькую інфармацыю аб гэтак званых „нефармалах“ і ўдзельнічалі ў шырока разгарнуўшайся дыскусіі.

Высветлілася: у беларускім асяроддзі Варшавы існуе вялікае зацікаўленне тым, што ў сучасны момант адбываецца на тэрыторыі БССР Удзельнікі вечара даведаліся, што ў БССР дзейнічае каля 60 нефармальных арганізацый. Гэтыя арганізацыі гуртуюць найбольш актыўную частку беларускага грамадства як сярод старэйшых жыхароў, так і сярод моладзі. Гэта, як гаварылі прысутныя на вечары, амаль што адзіныя ў некаторых месцах Беларусі сапраўдныя барацьбіты за хутчэйшае перанясенне на беларускі грунт светлых ідэалаў гарбачоўскай перабудовы. Праблема вызвалення, паводле выступленняў дыскутантаў, ад астанкаў сталінскага тэрору, які прынёс беларускаму народу магілы мінскіх і іншых „Курапат“, дзе загінулі мільёны беларускіх патрыётаў, які пазбавіў беларусаў роднай мовы, гісторыі, уласных школ і інстытутаў, а таксама загнаў беларусаў у шматлікія „асобныя зоны“ і лагеры, якія густа раскіданы былі на беларускай зямлі і зямлі іншых рэспублік, а таксама сібірскіх аўтаномных акругаў, — з'яўляецца найважнейшай справай сучаснасці. Беларускія пот і кроў густа зрасілі зямлю СССР і пара мацней падтрымаць перабудову, якая дае гарантыю на тое, што тыя сумныя часы ніколі не вернуцца. Перабудова з'яўляецца галоўным пунктам праграм шматлікіх нефармальных арганізацый, а ў праграме Беларускага нацыянальнага фронту за перабудову „Адраджэнне“ думка „ПЕРЕСТРОЙКИ“ займае першае месца.

Х. Галёнка,
член Галоўнага праўлення БГКТ

такіх сустрэч яны запрасілі на свой юбілей калектыў „Бярозкі“ з Кнарыдаў — 7 жанчын. „Бярозкі“, як заўсёды, спявалі цудоўна ў сваіх не менш цудоўных касцюмах. Прыпомнім, што з калектывам „Бярозкі“ працуе (бясплатна) Міхась Артышэвіч, сам інжынер-чыгуначнік.

Юбілейны канцэрт „Згодных макаў“ працягваўся 3 гадзіны. Спявалася так многа цудоўных песень! Не буду называць іх, бо месца няма, толькі параю ўсім зацікаўленым чытачам — слухайце, як спявае Райск, запрашайце іх да сябе!

Адносна гасцей, якія завіталі ў Райск, назавем найвышэйшых: Марыя Маранда — дырэктар аддзела культуры і мастацтва Ваяводскай управы, Казімір Дэркоўскі — дырэктар Ваяводскага дома культуры, Аляксандр Івакоўскі — намеснік старшыні Галоўнага праўлення БГКТ, Віталі Леўчук — I сакратар гміннага камітэта ПАРП у Бельску, Міхал Чаламей — начальнік гміны ў Бельску, Ян Садоўскі — дырэктар аддзела РСВ „Прэса-кніжка-рух“ у Бельску, каменданты пажарных стражаў з Беластока і Бельска, шмат іншых гасцей.

З узнагарод, якія калектыў атрымаў, здрадзім адну: начальнік гміны ўручыў ім відэа.

Вечар падрыхтавала і вяла Жэня Харытанюк — маладая кіраўнічка мясцовага Дома культуры, якая ўжо тры гады плённа працуе ў Райску.

Здымак, які паказваем, быў зроблены ў час выступлення „Згодных макаў“ на апошніх дажынках у Бельску. Злева: Яўгенія Чэрняк, Яўгенія Шумская, Антаніна Дамброўская, Ніна Федарук, Марыя Федарук, Вера Федарук, Ірына Цішук. На здымку няма маладой бландзінкі Марыі Чарвінскай, якая выступіла ў юбілейным канцэрце. і трох іншых жанчын — пастаянных членаў калектыву, з якіх дзве маюць жалобу, а адна хворая, пасля бальніцы.

Гасціну, якой частавалі „Згодныя макі“ сваіх гасцей, ні пяром апісаць і ні ў казцы расказаць. Я там была, каўбасу і бульбу ела, хрэнам закусвала, віна ў рот не брала.

Вера Валкавыцкая

САКРАТ ЯНОВІЧ

У БЕЛАРУСКАЙ КАНАДЗЕ і ДАЛЕЙ

(23)

Бізнес, у пошуках рынкаў збыту, ладзіць гандлёва-прамысловую імпрэзу ў Мінску. З гідам, які дае рады размаўляць па-беларуску; кожная мова прыгожая, калі можна на ёй патлусцець. Нашы беластоцкія неафіты — ідэальныя рэалізатары гэтага правіла.

Рокфелер-цэнтр. У свяцілішчы культа Амерыкі. Вочы вартавала б перанесці з падлоб'я на цемя, ные карк; неадольнае жаданне прысесці абы-дзе ды заглядзецца на смяцінку каля абцаса... Што гэта са мною?! Надта дарэчы лінуў дождж, быццам у высокагор'і з'явіўся без папераджальнага кропату. Хмар'ё ахутала верхавінныя кандыгнацыі.

Існа геркулесаўская і непрамарнаваная рабацяшчасць тоіцца ў ста двух паверхах Эмпайр стэйт білдынг, у семдзесят сямі — Крэйслер білдынг... Казычуць яны Бога ў пяткі не дзеля пустое славы. І не для хвалюнства Публічная бібліятэка павялічвае сваю кубатуру на восем нарматыўных паверхаў у падфундаментную бяздонніцу. Безнадзейна паўтаруся, калі праілюструю дарагоўлю пляцоў напамінам, што вартасць іх часта-густа вышэйшая, чымсьці старэючых стандартаў забудова. Я ўпэўнены: шыкоўны з шыкоўных асабнякоў у Беластоку раўнаварты, ну, голаму квадратнаму метру недзе на Брадвеі.

У Нью-Йорку зразумееш без агаворак тое, што галодны імкнецца да сытага, а не наадварот. Лацінская Амерыка падтапляе Паўночную безліччу беспрацоўных і валацугаў. Ёсць „авеню“, на якіх табе не паздаровіцца, не ўмеючы буркнуць нешта на іспанскай мове (існуе рух англафонаў за недапушчэнне да раўнапраўнасці яе з англійскай). У саборы Патрыка, ірландскага святога, незнарокам зацясаліся мы ў пампезную маніфестацыю іспаніёлаў. Усё было — багаслужба і сцягі іспанамоўных народаў, біскупы з кардыналам і патрыятычныя хоры, малітвы і прамовы, прабачэнні і дамаганні. Не забыўшы датла універсітэцкую латынь, сям-там кеміў я ў раманскай скарагаворцы. Прыблізна на той паралелі, калі б разбірацца ў беларушчыне цераз пасрэдніцтва старaславянскіх тэкстаў...

Самая ж святыня — амаль рэпліка праславутае ў Кёльне, што ў заходненямецкай цяпер Вестфаліі. Аднак, з тым творчым пераймaннем, дзякуючы якому адна культурастваральная ідэя ажыўляе іншую. Еўрапейскасць відочная ў Амерыцы ў выглядзе касцёлаў. Амерыканізм жа ў Еўропе — гэта тэндэнцыі ў горадабудаўніцтве і тарнада т.зв. масавай культуры. Ледзь абаранілі ад зносу і ненаеднасці інвестытараў францішканскую фару, самы жахлівы „грэх“ якое зводзіўся да таго, думаю, што займае, блакуе надзвычай даходнае месца, паблізу гатэляў. Азаляцілі б прыход за адзінае „так“.

З Брукліна ў Ратэрфорд паўгадзіны язды. Да Кіпеляў. Таня нацерла бульбы і напякла кашы. Ласавалі мы гэты беларускі прысмак з дастойнасцю арыстакратаў. Кулінарная падзея ў краіне, у якой рэдка каму стае цярплівасці на хатнія абеды; у нявыкрутку купляюць паўгатовыя (фабрыкаты). Пахадзілі б вы так у нашы „гасподы“, з жонкай і малымі; праз тыдзень-другі ўсё праелі б.

Амерыканцы не глядзяць закахана, як мы, на шматкаштуючыя рэчы. Не зжываюцца з прадметамі. Не адухаўляюць іх па-варварску. Прыходзяцца яны ім няцяжка. Абы было за што. Знаёмствы не патрэбны. Вазьмі тэлефон і пазвані, куды табе трэба, калі лянота асабіста заявіцца. Амерыканец — гэта... зад на калёсах! — любіў гаварыць зямляк. У снежаньскім нумары мінскага часопіса „Беларусь“ рэпартажыст збянтэжана паведамляў чытачоў, што за акіянам нават да аўтамата з папяросамі на рагу сваёй вуліцы не ідуць, а пад'язджаюць... Татальная тэлефанізацыя і наша прыгода: у адзін дажджлівы ды ветраны вечар мы з Таняй, звычайна, згубілі арыентацыю пасярод пасечнай аднолькавасці ў бязлюдным прыгарадзе. Давай зайсці ў нейкі дом, каб папытаць, кудою нам. Не адчынілі дзвярэй. Не зрэагавалі на званок, бо яны ні з кім — відаць — не дамаўляліся, а валакіта пастукаецца і пойдзе... Толькі недарэка можа заблудзіць і не здагадацца пратэлефанаваць з будкі, хаця б націскаючы просты нумар у паліцыю, ад якой накіруюць у твой бок бліжэйшую патрульную машыну, каб аказаць помач.

І як гэта бывае, тапталіся мы, бы той дзядуля, шныпрачы па хаце за акулярамі, а маючы іх на лобе.

Поначная размоўка свайго са сваім, калі ўсе ўжо палягалі. Інтэлігент у эміграцыі, калі не знаходзіць способу служэння роднаму, апыніцца перад альтэрнатываю: багацець або... распіцца. Вядома, прасцяку шлях прасцейшы. Да грошай і нікуды па-за імі. Цікава, што ад пэўнага ўзроўню багацце пачынае расці як бы самачынна, без спецыяльных захадаў ягонага ўладальніка...

Калі — урэшце — будзе капітальная гісторыя беларускай эміграцыі на амерыканскім кантыненце альбо. прынамсі, у ЗША?! — Татарчыка зарэзалі ў 1914 годзе за спробу арганізаваць прафсаюз дамскіх краўцоў. Над яго трупою прамаўляў Бубешка, той самы, пра якога ёсць след у віленскай хрэстаматыі Гарэцкай у 1921 годзе, — даведваюся ад д-ра Вітаўта Кіпеля.

(Працяг будзе)

ЦІ МАЛАДЫЯ НЕ БУДУЦЬ СТАРЫМІ?

Два апошнія гады чытаю ваш тыднёвік „ад альфы да амегі". З павагай стаўлюся да вашае добрай, хаця і нялёгкай справы.

Хацеў бы зрабіць невялікую заўвагу фактычнага характару з нагоды надрукаванага ў 10 нумары матэрыялу: „Галасы Беларусі: „Талака". Але не падумайце, што выступаю наогул супроць нефармалаў. Але няпраўда нараджае другую...

Сцвярджаецца (студэнтам Сяржуком Вітушкам), што беларуская мова ў Беларусі ў заняпадзе ад таго, што пасля вайны з-за недаверу да тых, хто быў у акупацыі, на цэнтральныя пасады... „назначаліся людзі адусюль, толькі не з Беларусі. І склалася цэлая бюракратычная сістэма (а яна ж пераёмная) не беларуская"...

Увогуле я не разумею, чаму беларуская бюракратычная сістэма лепшая за небеларускую? (атрымліваецца, як у знакамітага украінскага пісьменніка Вінічэнкі, там адзін вязень-украінец вывесіў гасла: „москалів — геть з українськае вьязниці". Замяніць аднаго бюракрата другім?), хаця, дарэчы, гэта не адпавядае сапраўднасці. І насельніцтва 80 прац. беларусаў і ў апараце столькі ж. Справа значна больш складаная. І адбылася гэта русіфікацыя раней, чым у 1945 годзе. Праўда, справаводства вялося (большай часткай на паперы) па-беларуску, а афіцыйныя выступленні былі па-руску (па-расейску, як напісана ў Вас). Гэтаму я сам сведак, бо жыў і вучыўся ў Віцебску перад вайной. А зараз начальнікі гавораць па-руску з беларусізмамі ў кожным слове. Мне многа гадоў таму назад давялося многа наконт гэтага спрачацца з нашым знакамітым паэтам Аркадзем Аляксандравічам Куляшовым. Ён таксама лічыў, што заняпад мовы — злая воля начальнікаў. Адмаўляць ролю асобы, ці асоб нельга, але ёсць і аб'ектыўныя прычыны. Наша мова ў XIX і ў XX стагоддзі была пад уплывам больш развітых (як ні цяжка гэта прызнаць мне, беларусу) моў і з Усходу і з Захаду. Была яна мовай вёскі (да 15 гадоў я не разумеў іншае гаворкі, чым беларуская, і то — гэта быў полацкі дыялект. І калі мне даводзіцца выступаць у Баранавічах, напрыклад, па-беларуску, мне кажуць: — а вы з усходу). Не зляжылася агульнае мовы, а ў гарадах — па-руску, па-польску, у мястэчках — паяўрэйску. І нават Янка Брыль у сваіх эсэ піша, што не можа збавіцца польскасці.

Гэта не віна — бяда. І выправіць яе можна (і трэба) не абавязковасцю. Мікалай І — імператар забараніў нават слова „беларус". а мова пачала развівацца. Хочуць „талакоўцы" абавязаць усіх гаварыць па-беларуску. Але загадам — можа стацца як пры Мікалаі І...

(Працяг на стар. 7)

Помнікі культуры

Царква ў Плёсках

Капліца ў Плёсках існавала ўжо ў пачатку XVIII стагоддзя. Раней яна знаходзілася ў вёсцы, але пасля перанеслі яе метраў на 100 далей, на тэрыторыю могільніка. Разбудоўвалася на працягу XIX стагоддзя, ад 1876 г. стала філіялам прыхода ў Рыбалах (да той пары прыналежала да Райска).

Набажэнствы адпраўляліся тут на жаданне жыхароў, у пахаванні, прыхадскія святы Спаса (6.08), святога Кандрата (21.09) і св. ап. Лукі (18.10).

У міжваенны перыяд збіраліся тут на малітву на трэці дзень Пасхі і Каляд і на другі дзень св. Тройцы.

Пацыфікацыя вёскі Райска (16.06. 1942 г.), а з гэтым разбурэнне тамашніх цэркваў — прыхадской і магільнай, стала прычынай таго, што ў 1943 годзе зноў прылучылі вёску Плёскі да раенскага прыхода, а сама царква ў Плёсках стала прыхадскім храмам. Пасля заканчэння ваенных дзеянняў у ліпені 1944 г. распачалася энергічная разбудова царквы ў Плёсках, і 19 лістапада 1945 г. быў палажаны краевугольны камень пад самастойны плёскаўскі прыход. Далучылі да яго вёскі Дзяніскі з раенскага і Кнаразы з пасынскага прыходаў. Урачыста высвянцілі царкву ў дзень прыхадскога свята 6(19) жніўня 1946 г.

На працягу апошніх год храм гэты некалькі разоў аднаўляўся, ён добра абсталяваны ўнутры, выглядае вельмі прыгожа.

Р. С.

Царква ў Плёсках. Мал. Юркі Федарук

У БЕЛАВЕЖЫ ЧАС НЕ СТАІЦЬ

У Белавежскай гміне, хаця тут гушчару поўна, людзі не любяць драмаць ці стаяць са складзенымі рукамі. І хаця эканамічна-гаспадарчая сітуацыя ў цэлай дзяржаве зараз даволі дрэнная, у цэнтры белавежскіх нетраў аб крызісе стараюцца не думаць, а яшчэ менш аб ім гаворыць і ім апраўдваюцца. Гмінныя планы ў апошнія гады лопаюцца ад заданняў і інвестыцый. Таксама і ў бягучым годзе.

Канчаецца першы этап разбудовы пачатковай школы ў Белавежы. У новы будынак дзеці ўвойдуць, мабыць, ужо пасля канікулаў. Далей будуць рамантавацца старыя, драўляныя будынкі. Вырашаецца зараз справа пабудовы спартыўнага аддзялення.

Каля школы ўжо некалькі гадоў вядуцца працы пры разбудове і мадэрнізацыі Дома культуры, у якім змяшчаюцца кінатэатр „Зубр", гмінны цэнтр культуры і бібліятэка, а цяпер яшчэ дойдзе памяшканне на клуб з кафейнай. Пад канец бягучага года будаўнікі павінны перадаць для парадкавання частку з кінатэатрам, так што да першай дэманстрацыі фільма асталося ўжо няшмат. Дабягае канца рамонт і мадэрнізацыя будынкаў па былым дзетдоме,

19 лютага стадыён „Дынама"

(Працяг са стар. 2)

даў на гадзіннік і ўрэшце-рэшт пачаў пастукваць Пазняка па плячы, спрабуючы адціснуць таго ад мікрафона. Знішчальная рэакцыя трыбун на гэткія дзеянні зрабіла сваю справу — Пазняк дагаварыў да канца. Грымнула авацыя, якую яшчэ доўга будуць памятаць збудаванні мінскага стадыёна. Людзі стойма віталі мужнага і пальмянага змагара за народную справу. Здавалася — яшчэ крыху — і не вытрымаюць падмуркі трыбун, раз'едуцца, і бел-чырвона-белае мора чалавечага брацтва выйдзе з берагоў.

У наступны момант рэгламент мітынгу быў парушаны ізноў — замест заяўленага другім доктара эканамічных навук Жураўлёва ля мікрафона апынуўся прадстаўнік кіруючага апарату. І зноў усплёск абурэння. „Захоўвайце рэгламент!", „Час мітынгу абмежаваны!", „Функцыянеры, вашы прамовы можна прачытаць у любой газеце!", „Дайце слова народу!.." — чулася з усіх бакоў. Словы выступаючага таліліся ў гудзе нездавальнення і іх было амаль не чуваць.

Выступленне Жураўлёва было цвярозым і канструктыўным. З'яўляючыся адзіным пакуль што вылучаным кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, які грунтуе сваю выбарную платформу на праграме Беларускага Народнага Фронту, ён стараўся быць максімальна дакладным у сваіх выказваннях, каб пазбавіць прыдзіраў ад бюракратыі традыцыйнага поля дзейнасці ў сэнсе скажэння сутнасці слоў нязручнага прамоўцы.

Прысутныя шчыра прынялі прамову Жураўлёва. І толькі спецыяльна прывезеная ў дзвюх-трох аўтобусах невялікая кучка людзей у дарагіх шапках выказвала нязгоду. Увогуле, яшчэ не ведаючы, аб чым будзе гаварыць той ці іншы прамоўца, заяўлены ад БНФ, гэтыя запраграміраваныя асобы адразу ўскідвалі плакацік з надпісам „Дэмагог!"

Цёплую рэакцыю публікі выклікалі змястоўныя выступленні фізіка Ю. Хадыкі, філосафа А. Грыцанава, кароткая палымяная прамова „талакоўскага" лідэра студэнта С. Вітушкі. Грунтоўна растлумачыў сутнасць гістарычных вытокаў і сапраўднае значэнне для беларусаў нацыянальнае сімволікі пісьменнік К. Тарасаў...

Затым прыняў свае паўнамоцтвы „свабодны мікрафон". Канешне, не ўсе змаглі пакарыстацца яго паслугамі — дужа ж вялікай была колькасць жадаючых нешта сказаць. Тыя, каму ў гэтым сэнсе пашанцавала, гаварылі аб каштоўнасцях нацыянальных здабыткаў, аб неабходнасці тэрміновага адраджэння нашае роднае мовы, нашай своеасаблівай багатай і сакавітай культуры. Трывожным пафасам былі прасякнуты выступленні, што тычыліся складанай экалагічнай сітуацыі ў рэспубліцы. Асаблівую ўвагу выклікалі жахлівыя звесткі аб існым узроўні радыёактыўнай забруджанасці асяроддзя, якія ўсталяваўся ў выніку Чарнобыльскай аварыі. Называліся пры гэтым такія лічбы, што мароз прабягаў па скуры.

Вельмі ўразілі словы адной жанчыны — выхавацельніцы дзіцячага садзіка. Са слязьмі ў вачах яна паведаміла пра тое, як забараніла даваць дзецям малако, заражанае радыёнуклідамі. За гэта яе ледзьве не заперлі ў псіхушку.

Раз-пораз гучалі настойлівыя патрабаванні забяспечыць насельніцтва рэспублікі персанальнымі дазіметрамі.

На жаль і гэтае, і многія іншыя пытанні, што ставіліся ў гэты дзень перад уладамі, так і засталіся без колькі-небудзь уцямнальнага адказу. Але, трэба думаць, людзі, якія прыйшлі на мітынг і пратрымаліся на марозе і ветры больш чатырох гадзін, шмат што зразумелі. Аб гэтым можна меркаваць хаця б выходзячы з таго факту: калі ў канцы мітынгу прымаліся рэзалюцыі аб прызнанні выбарнай кампаніі на Беларусі несапраўднай і аб наданні юрыдычнага статута Беларускага Народнага Фронту за перабудову „Адраджэньне", „за" прагаласавалі, за рэдкім выключэннем, практычна ўсе. І гэта не гледзячы на тое, што ўласна члены БНФ складалі на стадыёне толькі пятую частку прысутных.

Па-брацку віталі мітынг і тыя, што прыехалі з-па-за межаў Беларусі. Былі сярод іх прадстаўнікі народных рухаў з братніх Літвы, Эстоніі, Расеі. Шчырыя

што ў Цэнтуры, — яны цяпер прызначаюцца на Дом грамадскай дапамогі. Будзе тут пражываць 60 старых людзей, у якіх няма сем'яў. Адкрыццё прадбачваецца на лета г.г. Непадалёку ад дома ўзнікне парк адпачынку.

Шмат увагі прысвячаецца ў гміне справам аховы асяроддзя. Зараз набірае тэмп пабудова ачышчальні сцёкаў. У гміннай установе рыхтуюцца ўвесці ў жыццё план аховы цэлай Белавежскай пушчы і актуалізуюць мясцовы план добраўпарадкавання. Чарговае заданне — гэта змена абагравальнай сістэмы ў мястэчку. Пры рэкамендацыі новых інвестыцыяў будзе цяпер вымагацца, каб інвестары прымянялі печы, прыстасаваныя да спальвання ў іх зрубкаў і адыходаў драўніны. Ужо ад нейкага часу павялічваецца пастаўка ў Белавежу вугалю з невялікай дабаўкай серы і большай колькасці паліўнага коксу. Думаецца аб давядзенні ў будучыні ў мястэчка ніткі газаправода. Будуць прыняты меры супраць тых уладальнікаў нерухомасцяў, якія спускаюць сцёкі ў гразавікі, былыя калодзежы ці абязводжваючыя збудаванні. У планах ёсць і пабудова новых прыбіральняў, апрача таго, упарадкаванне месцаў звалкі смецця ў Белавежы, Пагарэльцах і Тэрамісках.

Ужо пачаліся працы пры пабудове амфітэатра (непадалёку ад чыгуначнага прыпынка Белавежа-палац). Ён вельмі патрэбны для арганізавання „сходаў дружбы" і артыстычных мерапрыемстваў у пленеры. На жаль, крыва спаглядаюць на гэтую інвестыцыю некаторыя белавежскія навуковыя работнікі, якія кажуць, што існаванне амфітэатра парушыць ціпіню Палацовага парка.

Клуб культуры, што ў Падалянах, неўзабаве будзе мець новы дах і веранду. Побач з клубам будзе спартыўная пляцоўка і пляц гульняў для наймалодшых. Такі ж пляц узнікне ля клуба ў Пагарэльцах, а ў Чарлёнцы і Грудках будуюцца святліцы.

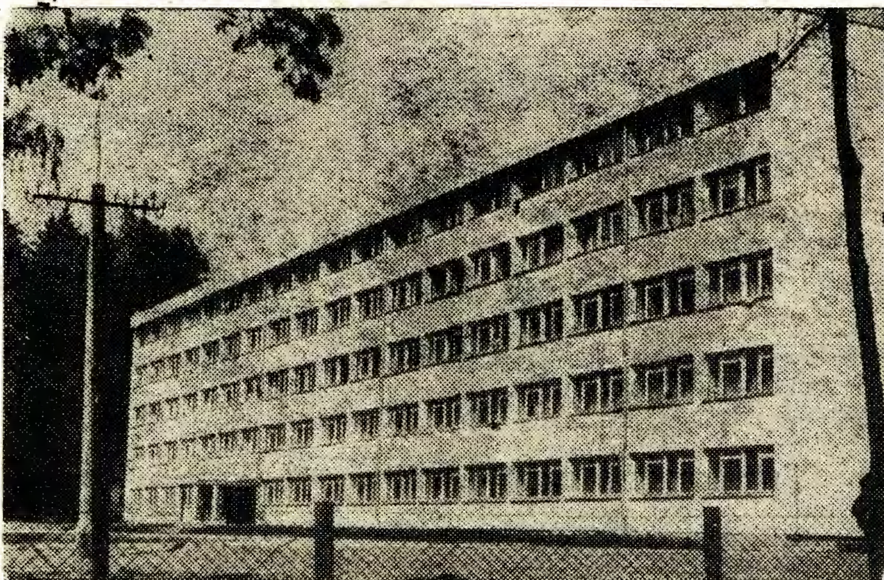
Вуліцы і дарогі ў гміне ўжо даволі добрыя, але некаторым прыдалася б мадэрнізацыя. Такія працы будуць праводзіцца ў найбліжэйшы час на вуліцах Паўднёвай і Мастовай у Белавежы і ў Падалянах II. Наступнымі ў чарзе чакаюць вул. Цэнтура і Завулак Руднікоў.

Пачалася разбудова пажарнага дэпо, што на вул. Вольгі Габец у Белавежы, а ў Падалянах пабудова супрацьпажарнага басейна.

Белавежскі ГС задумаў будаваць філіял кааператыўнага банка (на вул. Трапінка). Пры ім узнікне таксама навучальна-адпачынковы цэнтр. Кошт цэлай інвестыцыі — 150 мільёнаў злотых.

Белавежскі нацыянальны парк пачаў урэшце гарадзіць запаведнік прыроды з боку паляны з ворнымі палямі. Такія ж працы працягваць будзе на сваёй тэрыторыі мясцовае надлясніцтва. Кіраўнікі абедзвюх уста-

(Працяг на стар. 8)

Новае будаўніцтва ў Белавежы — інтэрнат комплекса лясных школ.

Пагоня, сцягі на мінскім стадыёне.

словы прывітання даслалі тэлеграмай сябры з Украінскага Народнага Фронту.

Не абыйшлося ў гэты дзень і без песень. Славуты беларускамоўны бард С. Сокалаў-Воюш двойчы падыходзіў да мікрафона. Мелодыі яго запальных твораў падхоплівалі трыбуны і тады ўжо сапраўды не адчувалася ні ветру, ні холаду.

А ў самым канцы, калі ўжо быў вычарпаны час, калі гучныя дынамікі данеслі слыху загадную каманду „Розойдись", людзі накіраваліся на футбольнае поле, дзе сышліся ўсе разам, высока ўзняўшы бел-чырвона-белыя штандары і пад велічным харугвам гістарычнай „Пагоні", у суправаджэнні гітары ўсё таго ж Воюша, выканалі аднайменны твор.

Толькі пасля гэтага натоўп рушыў да выхаду. "Митинг закончен, прячьте свои флаги и символы!" — неслася ад міліцыянераў, шчыльнай сцяной акальцаваўшых стадыён звонку. Але дзе там! Гэтага загаду выканаць было ўжо немагчыма. Стракаты чалавечы паток зліўся з натоўпам тых, хто, не трапіўшы на стадыён, стаяў увесь час ля варот, і, калі гэта зліццё адбылося, магутная плынь людзей, аб'яднаных любоўю да Бацькаўшчыны, паволына рушыла па вуліцах горада.

„Ну як?" — запытаў я свайго сябра, калі мы зноў спаткаліся ля цягніка.

„Грандыёзна!" — адказаў той і ўпершыню ў жыцці закурыў.

Анатоль Казлоў,
Вішэвічы

Фота Алеся Крыштаповіча

(Працяг са стар. 6)

Што ж трэба? А трэба, каб друкавалася і ў Мінску, і ў раёнах найбольш па-беларуску. Калі „Каралеву Марго" і іншы дэфіцыт будуць друкаваць па-беларуску, то і чытаць будуць. Я ўпэўнены. А калі яшчэ вучоныя-філолагі замест спрэчак будуць перакладаць вучоныя кнігі, то і вучыцца студэнты па іх будуць (бо іншых не будзе).

А то не адраджэнне, калі са старажытнага цягнуць словы, якія сучасныя беларусы не разумеюць. Скажам „вальны сойм". Я разумею таму, што ведаю польскую мову.

І яшчэ адна заўвага з прычыны гэтага інтэрв'ю са студэнтамі. На мітынгу ў Мінску на стадыёне не далі гаварыць камандзіру партызанскай брыгады. Калі гэта была такая непавага да старых на Беларусі? Што яны, Сяржук і Алеся, не будуць старымі?

Тлумачаць тым, што старыя жылі „пры застоі". Немцы ж кажуць: „alle sind schuldig" („усе вінаваты"). Без старых і пажылых (і зусім не вінаватых) куды вы пойдзеце?

Юрка Цярэня,
Брэст

ПОГЛЯДЫ

ЦІ НЕ МОЖА БЫЦЬ ІНАКШ?

Хачу выказацца на тэму конкурсаў, якія арганізуе ГП БГКТ. Не магу зразумець, чаму дэкламатарскі конкурс арганізуецца толькі для школьнай моладзі. Можа ўлады ГП думаюць, што дарослыя людзі, якія працуюць, не ўмеюць дэкламаваць? Дзіўная з'ява.

Памятаю, што два гады таму адзін беларус з захаду Польшчы пытаў у „Ніве", дзе і калі праводзяцца дэкламатарскія конкурсы, бо ён вельмі любіць дэкламаваць вершы і ахвотна прыняў бы ўдзел у конкурсе. Яму адказалі, што толькі для школьнай моладзі праводзяцца такія конкурсы.

Мне здаецца, што трэба даць шанц і моладзі, якая працуе, а нават пенсіянерам. Усім даць аднолькавыя магчымасці! Толькі падзяліць удзельнікаў на групы: школьная моладзь, пачатковыя школы, студэнты і працоўная моладзь. Да апошняй групы далічыць і старэйшых удзельнікаў. Арганізатары маглі б зазначыць гады ўдзельнікаў конкурсу: ад 5 да 105 (думаю, што старэйшых няма). Напэўна і дашкольнікі ахвотна ўзялі б удзел у дэкламатарскім конкурсе, але гэта забаронена.

У беларусазнаўчым конкурсе таксама могуць прыняць удзел толькі вучні і студэнты, а тыя, што не вучацца, гэта ўжо „чорная авечка", нікому непатрэбная.

Аўрора

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. АРФАГРАФІЯ І АРФАЭПІЯ. ЗЫЧНЫЯ ГУКІ.

6. Правапіс прыстаўных зычных. Дзеканне і цеканне.[1]

У беларускай літаратурнай мове прыстаўнымі бываюць зычныя **в** і **г**.

Прыстаўное **в** пішацца:

1. перад карэнным націскным **о** ў пачатку слова і пасля прыставак: воблака, вобласць, востры, наводдаль.

Калі пры змене формы слова націск пераходзіць на іншы галосны, прыстаўное **в** не пішацца: возера — азёрны, вокны-акно, восень-асенні.

Прыстаўное **в** заўсёды пішацца ў словах: вока і востры незалежна ад формы слова і месца націску: вачыма, вастрэйшы.

2. перад **у**: вугал, вусны, навука; вучылішча, навучыць, павуцінне;

3. перад **о** і **у** ў некаторых уласных імёнах: Лявон, Навумчык. Магчымае аднак напісанне і без прыстаўнога **в**: Лявонаў — Ляонаў.

Прыстаўное **в** не пішацца:

1. у словах іншамоўнага паходжання і некаторых уласных імёнах: опера, ордэн, унія, утопія, Оксфард, Орша, Ульяна, але: Возера, Востраў (назвы вёсак);

2. перад **у** прыставачным і перад **у**, якое развілося з **в**: увага, удава, уперад, уступны.

Прыстаўное **г** пішацца:

1. у займенніках і прыслоўях: гэты, гэтакі, гэтулькі, гэтак, адгэтуль, дагэтуль, пагэтуль;

2. у некаторых выклічніках: га! го! гэй! Магчымае напісанне і без прыстаўнога **г**: а! о! эй!

Прыстаўное **г** не пішацца:

1. у словах іншамоўнага паходжання: іронія, Іспанія.

Дзеканне і цеканне — пераход **д'** > **дз'** і **т'** > **ц'** (перад галоснымі **е, ё, ю, я** і мяккім зычным **в'**) — гэта важнейшая асаблівасць беларускай мовы, якая знаходзіць сваё адлюстраванне на пісьме: горад — у горадзе, пайду — пойдзеш, два — дзве; варта — на варце, табе — цябе, мёртвы — мярцвяк.

Дзеканне і цеканне не адлюстроўваецца:

1. у запазычанай лексіцы: дэлегат, дэманстрацыя, актэт, тэатр; аднак перад суфіксамі -ін, -ір, -еец, -ейск-, -іх, -ёр зычныя **д'** і **т'** перадаюцца праз **дз'** і **ц'**: карацін (але латынь), камандзір, гвардзеец, індзейскі, эпізодзік, акцёр;

2. прыставачнае **д** і суфіксальнае **т** перад мяккім **в** захоўваюць сваю цвёрдасць: адведаць, адвіць; у дзяцінстве, у таварыстве, на Літве.

Арфаграфічны разнабой назіраецца ў напісанні ўласных імёнаў не толькі іншамоўнага паходжання (Адыс-Абеба — Адзіс-Абеба, Сант'яга — Санцьяга), але і славянскага (Літвінаў — Ліцвінаў, Уладыслаў — Уладзіслаў).

[1] Я. М. Камароўскі, Беларуская мова. Арфаграфія. Мінск 1972, с. 110-115, 118-121;
T. Jasiński-Socha, Skrypt do zajęć praktycznych z języka białoruskiego, s. 17-19.

У БЕЛАВЕЖЫ ЧАС НЕ СТАІЦЬ

(Працяг са стар. 7)

ноў спадзяюцца дапамогі ад сялян, асабліва з салэцтваў Станок і Застава.

Гмінная спартыўная пляцоўка ўваходзіць у другі этап мадэрнізацыі, які прадбачвае збудаванне трыбуны, лавак і павільёна. Мадэрнізуецца таксама стаянка аўтамабіляў пры ўваходзе ў Палацовы парк. У самым парку пачнецца аднаўленне будынка з 1845 г., у якім будзе змяшчацца дыдактычны цэнтр Нацыянальнага парка.

Можа ўжо ў палове года пяройдзе ў рамантаваныя зараз памяшканні былога царскага праўлення пушчы (у дырэкцыйным парку) Установа па ахове прыроды ІДЛ.

Вось такія найбліжэйшыя і найважнейшыя планы Белавежскай пушчы. Было б вельмі добра, калі б яны паспяхова рэалізаваліся.

Пятро Байко

Фота аўтара

З ФАСОЛІ

Каўбаса, у параўнанні з папулярнай фасоляй, выігрывае толькі крыху большай колькасцю калорый, але надта ўступае з пункту гледжання колькасці бялкоў, вітамінаў, вугляводаў і мінеральных рэчываў.

Бялок фасолі з пункту гледжання амінаквасаў найбольш набліжаны да жывёльнага бялку (мяса, яйкі, малако). Аднак жа ўступае яго аджыўчай вартасці. Такім чынам найлепш было б прымяняць розныя камбінацыі фасолева-мяснога парадку.

Па-рознаму падрыхтоўваюць, напрыклад, фасолю **па-брэтонску**. Яна можа быць гусцейшая ці менш густая, засмажаная ці не, з падсмажанай ці сырой цыбуляй або і зусім без яе. Найчасцей у фасолю па-брэтонску дадаюць тое, што ёсць пад рукой, і таму кожны раз яна можа атрымацца іншай.

Фасолю перш за ўсё трэба намачыць нанач, памыўшы яе перад гэтым. Справа ў тым, што трэба абавязкова варыць яе ў той самай вадзе, у якой яна мачылася, бо ў гэтай вадзе будзе частка мінеральных рэчываў з фасолі. Нарэзваем ababраную каўбасу (можа быць крыху падсушаная з халадзільніка). Дакідаем таксама капчоны бачок або саланіну, нарэзаныя костачкай.

Калі вада, якая прыкрывае фасолю, выпарыцца, даліваем пакрысе ад часу да часу. Дадаем пасечаную і крыху падсмажаную на тлушчы цыбулю, перац, соль, папрыку, майранак і пару лыжак памідорнага перацёру або канцэнтрату, якога бярэм крыху менш.

Фасолю абавязкова трэба часта памешваць, бо соус гусцее. Добра было б дадаць яшчэ лыжку шмальцу, а свежую каўбасу дадаем у канцы тушэння.

Можна стушыць **фасолю з баранінай** (паводле французскай кухні). 40 дэкаў фасолі, памыўшы яе і не мачыўшы, усыпаем у вялікую каструльку. Заліваем халоднай вадою і варым. Праз 10 мінут адцэджваем, заліваем кіпячай пасоленай вадой і варым, пакуль не будзе паўмяккая. У той час паўкілаграма бараніны без касцей, нарэзанай, як на гуляш, падсмажыць на разагрэтым тлушчы, дадаць 2 нарэзаныя морквіны і 2 пасечаныя цыбуліны. Дадаем прыправы: лаўровы ліст, чабор, 2 зубкі часнаку, расцертыя з соллю, перац. Тушыць пад крышкай, даліваючы малой колькасцю адвару з фасолі. Праз 40 мінут дадаць і фасолю. Усё перамяшаць, зноў даліць адвару і на малым агні варыць каля гадзіны. Падаваць у каструльцы, у якой гэтая страва тушылася.

Варта таксама выкарыстоўваць фасолю ў розных **гароднінных салатах**, тым больш што зялёнага гарошку летась было мала.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, мне 30 год. Маю вышэйшую адукацыю і добрую працу. Маю таксама шмат сяброў і сяброўак. Аднак жа ўжо пачынаюць з мяне падсміхацца. Чаму, маўляў, замуж не выходзіш? У старых дзеўках застанешся. Я наогул за гэтыя пытанні на нікога не злуюся і стараюся ўсё абярнуць у жарт.

Хацела са мной жаніцца пару асоб з заграніцы. Я, аднак, найлепш засталася б дома. Люблю Беласточчыну, сваю родную вёску, дый сам горад Беласток, у якім давялося мне жыць і працаваць.

У апошні час у маім жыцці ізноў засвяцілася надзея. Будучы з сябрамі і сяброўкамі на адной урачыстасці ў нашым старым інтэрнаце, я пазнаёмілася з адным вельмі сімпатычным хлопцам. Правялі мы разам першы вечар, і я даведалася, што майму хлопцу 23 гады. Ну, вядома, пра мае гады ён не пытаўся і я падумала, што калі хлопец мне адпавядае, то варта з ім пасябраваць. І вось такім чынам мы з ім ходзім ужо цэлы месяц. Праўда, хлопец гэты яшчэ вучыцца ў тэхнікуме, але ж некалі яго скончыць! І ён пачаў гаварыць пра наша супольнае жыццё. Я ўжо нават думала, што мо гэта і ёсць той, каго я так доўга чакала ў сваім жыцці. Але ж высветлілася выпадкова, што яму ўсяго 17 год! Манюка! А быў жа такі прыемны, сімпатычны! А якія ў яго вочы, валасы, які ён наогул разумны. Мяне тая яго мана не спужала ў тым сэнсе, што ён нячэсны чалавек, а таму, што ён усё ж занадта для мяне малады. 13 год розніцы — гэта нямала.

Паходзіць гэты хлопец з сям'і вельмі скромнай, можна сказаць з беднай, дык пакуль яшчэ скончыць ён навуку, давялося б і ўтрымліваць яго. Што рабіць? Парай, Сэрцайка, ці варта ісці на такую рызыку і выходзіць замуж за хлопца, шмат малодшага за мяне?

Віка

Дарагая Віка! Што ж, напэўна такія сем'і, у якіх жонка намнога старэйшая за мужа, здараюцца, а яшчэ часцей здараюцца ў такіх умовах так званыя „неафармальныя суполкі". Але ж тут, бачыш, ёсць загвоздка. Дзеля таго, каб жаніцца фармальна, хлопцу яшчэ трэба пачакаць некалькі гадоў (хіба што здарыліся б нейкія непрадбачаныя акалічнасці і цераз суд ён змог бы атрымаць дазвол на шлюб).

Тых, што табе прапанавалі шлюб і выезд за мяжу, ты проста не кахала. Веру ў тое, што калі б кахала, то паехала б за хлопцам на край свету, кінуўшы і вёску і Беласток. Відаць, проста не спаткала свайго кахання раней.

Пытаешся, што рабіць цяпер. Ну што ж, мана гэтага хлопца была шляхетнай манай, бо ўсё ж ён бачыў пэўную розніцу ў вашым узросце, калі дадаў сабе аж шэсць гадоў. Можна было б сказаць, што табе 24 і прадаўжаць сяброўства далей. Мае калегі тут падказваюць, што трэба браць шчасце, пакуль яно ёсць, бо нічога ў жыцці няма вечнага. Кажуць, што каханне і так пройдзе, ці ты выйдзеш за яго замуж, ці не выйдзеш, і трэба выкарыстаць той момант, калі яшчэ нешта ў жыцці табе імпануе.

Я, аднак, думаю, што трэба быць надта адчайным чалавекам, дэсператам проста, каб рашыцца на такі крок. Вядома, калі аднясешся да хлопца як да нейкай часовай разрыўкі, то справу можна патрактаваць прыхільна. Аднак жа трывалая сувязь з ім у постаці шлюбу, а яшчэ, не дай Божа, і супольных дзяцей, несумненна, прынясе табе вялікае расчараванне ў жыцці: ты будзеш старэць і пахіляцца ўніз, а ён будзе дарастаць і расцвітаць. І тады вашы інтарэсы разыйдуцца ў розныя бакі.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Сніцца мне, што знаходжуся ў нейкай зале. Там многа людзей. І каля мяне нейкая жанчына, якая была з хлопцам-інвалідам, якому было вельмі цяжка хадзіць. Яна потым кудысьці пайшла, а хлопца пасадзіла пры сцяне на крэсле. Я гляджу, а яму так хочацца ўстаць з гэтага крэсла, і я пастанавіла яму дапамагчы. Падыйшла, узяла яго пад рукі, але як не стараюся, не магу яго зварухнуць з месца. І ўжо прыйшла тая жанчына і тут жа мой шэф пры нас. Яна хацела яго пачаставаць шакаладам, але ён не ўзяў яго. А потым падыйшоў да мяне і ззаду праз плячо падаў мне шакаладны батонік, загорнуты ў белую паперку. І тут ужо мяне збудзіў мой муж, гаворачы, што час уставаць. Ды сам кажа: „Ведаеш, што мне прыснілася?! Ты сядзіш у свайго шэфа на каленях і плачаш".

А яшчэ раней дык сніўся мне такі сон. Я на панадворку сваіх бацькоў. Там бацька (ужо не жыве) і мачыха збіраюцца кудысьці фурай ехаць. І як бы і я разам з імі. Але пабегла я ў садок, каб яблыкаў узяць. Там многа нападала іх на зямлю, але ўсё нейкія пагнілыя, прыпсутыя. Я шукаю і не магу знайсці добрага. Не ведаю толкам, ці я знайшла добрыя яблыкі, ці не... Астроне, што могуць абазначаць гэтыя сны?

Міра

Міра! Сны твае нядобрыя. У першым сне табе прысніўся калека. І гэта сведчыла б аб тым, што чакае цябе нейкая непрыемная справа. Але чаму табе сунуў тую цукерку твой шэф? Цукеркі наогул абазначаюць прыезд нейкіх гасцей. Можа ў цябе на рабоце адбудуцца нейкія змены? Але не будуць яны, аднак, занадта прыемныя. Нешта ў цябе на рабоце, відаць, дзеецца, калі справы тваёй працы нуртуюць нават і мужа. Хаця ты і плакала, то ўсё ж тое, што ты сядзела ў шэфа на каленях, сведчыць аб нейкай няшчырасці.

Што датычыць сну пра вёску і тыя гнілыя яблыкі, дык ён толькі пацвярджае першыя сны. Адным словам, клопаты (бацька), няшчырасць і падман (мачыха) і сваркі (яблыкі). Яблыкі ці добрыя ці кепскія, заўсёды дабра не варожаць. А яшчэ ж была і фурманка (хісткая справа).

Астрон

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Так на сустрэчы з „Зоркай" спявалі беларускія песні і гралі на флейтах вучні трэцяга і пятага класаў з Ляшукоў. Фота Яніны Чэрнякевіч.

Калі я быў маленькі, мама аднекуль прынесла дадому жывога пеўня. Ну і што, спытаеце, у гэтым такога дзіўнага? Ды нічога, калі б мы не жылі ў шматпавярховым доме, ды яшчэ на пятым паверсе. І пакойчык у нас быў толькі адзін, калі не лічыць балкона.

Тата прыйшоў з працы, раззлаваўся: які можа быць певень на пятым паверсе?

А мама ў мяне з вёскі і ўсё, што нагадвае ёй вёску, вельмі любіць. Пеўняў, напрыклад. Так яна і сказала тату. І дадала, што дзецям (дзеці — гэта, значыцца, я) трэба зашчапляць любоў да жывёлаў.

Певень мне спадабаўся: ён увесь такі рознакаляровы, і грабеньчык у яго малінавы. А галоўнае — я ўпершыню ў жыцці бачыў жывога пеўня.

Мама выняла яго з сумкі, ён стаў хадзіць па пакоі і шукаць крошкі.

— І дзе вы яго будзеце трымаць? — спытаў тата. — Ці ён так і будзе хадзіць па пакоі?

— Ён жа есці хоча! — спахапілася мама. — Сынок, прынясі з кухні хлеба.

Я хутчэй прынёс цэлую булку хлеба, і мы пачалі ўдваіх карміць пеўня крошкамі. А тата стаяў і незадаволена глядзеў, як мы гэта робім.

— Жыць ён будзе на балконе, — сказала мама. — У картонным карабку. Вы толькі паглядзіце, які ён прыгажун. Як жа мы яго назавем?

— Пеця! — сказаў я.

— Старамодна, — сказала мама.

А певень у гэты момант узяў і сказаў:

— Ко-ко.

Мабыць, наш певень, паеўшы крошак, успомніў аб сваіх курах, пакінутых на вёсцы. Ён гаварыста агледзеўся, але ў пакоі ніводнай куркі не было, і пачаў зноў дзяўбсці крошкі.

— Так і назавём, — вырашыла мама. — Кока.

У нас на балконе стаяў вялікі картонны карабок, з яго мы з мамай зрабілі хатку для Кокі. Выразалі дзверы па Кокінаму ўзросту і акенца.

Станіслаў Брэер

КОКА

Каб ён не саскочыў з балкона, за нагу яго прывязалі вяровачкай, так, каб Кока мог ускочыць толькі на поручні.

На наступную раніцу — яшчэ не ўзышло сонца — Кока закукарэкаў. Ды яшчэ як!

На нашай вуліцы ды, мабыць, ва ўсім горадзе ён быў адзіным пеўнем, таму што ніхто яму не адказаў, як гэта бывае на вёсцы. Але Кока не сумаваў — значыцца, ён адзін будзе будзіць цэлы горад!

Здзіўленыя суседзі выглянулі з вокан.

— Што гэта такое! — узлаваўся дзядзька з дваццаць восьмай кватэры. — У мяне сёння важнае пасяджэнне, а ўсялякія там пеўні мне спаць не даюць!

— Слухайце! — умяшаўся барадач з сорак дзевятай кватэры. — Гэта ж цудоўна: певень абудзіў нас па тое, каб мы на сонца паглядзелі!

І ўсе тут убачылі, што за горадам устае сонца, ружовае і цёплае. А Кока тым часам сядзіць на поручнях балкона і крычыць, як толькі ўмее, сваё цудоўнае „кукарэку".

Сядзіць Кока на поручнях, крыламі махае, а яны ў яго сонцам прасвечваюцца, ды так, што крылы да вясёлкі робяцца падобнымі. Крычыць Кока, махае сваімі крыламі-вясёлкамі і відаць, што ён вельмі цешыцца і ружовым сонцам, і людзьмі, што выглядаюць з вокан, і аблокамі ў вышыні, а асабліва сваім цудоўным голасам!

Вось накрычыцца ён, намахаецца крыламі, саскочыць на падлогу і давай снедаць. Мама яму купіла зернятак: ён так іх любіць, асабліва, калі я даю іх яму з далоні. Коку падабаецца, калі яму аказваюць увагу. І наогул ён разумны. Пачнеш штонебудзь расказваць, дык ён нахіліць галаву з малінавым грабеньчыкам і слухае. І абавязкова адкажа: ко-ко, спрабуй, маўляў, разам са мною зярнятак.

Кока вельмі любіў выскакваць на поручні і глядзець зверху на горад. Мабыць, ён уяўляў, што гэта ён ляціць над горадам — усё-такі пяты паверх, высока! Аднойчы на балкон прыляцеў голуб.

А Кока ўпершыню ўбачыў такую белую птушку, якая прыляцела да яго з самага неба. Нібы прапануючы знаёмства, Кока ўзмахнуў крыламі і закрычаў:

— Кукарэку! Кукарэку!

Але голуб спалохаўся, узмахнуў крыламі і паляцеў з балкона ўніз так, што певень спалохаўся за яго жыццё. Але праз імгненне голуб узляцеў у неба — над дахамі, над пеўнем, над усім светам.

(Працяг на стар. 10)

Вершы Віктара Шведа

КОЛЬКІ ЎНУКАЎ У БАБУЛІ?

Запыталі бабулю:
— Колькі маеш унукаў?
У адказе пачулі:
— Палічыць — будзе мука.

Адзываецца Саша:
— Гэты прыклад нас вучыць,
Што ў бабулечкі нашай
Толькі дзедка не ўнучак.

ПРАЦАВІТЫЯ ДЗЕЦІ

Працавітыя малыя,
Столькі ў іх усякіх спраў!
Валя лялькы блузку шые,
Дом будуе Яраслаў.

— Як там шыецца, краўчыха,
А выходзіць нешта хоць?
— Пачакай, матуля, крыху,
Зараз буду я пароць.

БУДЗЕ РЭПА НА ЯЗЭПЕ

Мама аблаяла Язэпа:
— Які ж ты брудны, проста жах!
На шыі можна сеяць рэпу,
Цыбулю, моркву на руках.

А выкарыстаць яшчэ ногі,
Ды твае плечы і жывот —
Будзе гароднiны так многа,
Што й не патрэбны агарод.

НАЙЛЕПШЫ ТОЙ, ШТО МЫШЭЙ ЛОВІЦЬ

Паспрачаліся каты,
Што на печы грэлі целы:
— Лепшы я, ці лепшы ты,
Лепшы чорны кот, ці белы?

Доўга слухаў спрэчкі той
Невялічкі хлопчык Лёва.
— Вось, каты, адказ вам мой:
Лепшы той, што мышэй ловіць.

У ЯКОЙ ШКОЛЕ?

— Што вы рабілі на занятках? —
Пытае тата Лёню.
— На ўроку хіміі ўзрыўчатку
Даследвалі мы сёння.

— А заўтра ў школе, мілы сынку,
Што зробіце вы болей?
Сынок азваўся праз хвіліну:
— Дык у якой жа школе?

ЦІХОНЯ

— Ціхуткі твой надзвычай хлопчык,
Прыемна так да вас прыйсці.
Баюся, што яго растопчуць
У нашым жудасным жыцці.

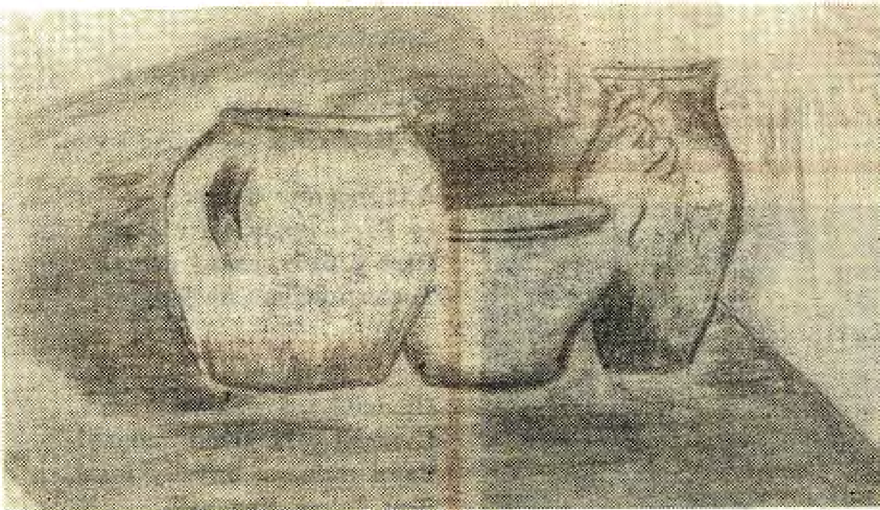
— У гэтым ціхім дрэмле ліха,
Ты больш нічога не кажы.
Тады ён толькі ў хаце ціхі,
Калі прыходзіць хтось чужы.

ТАТА ПУЖАЕЦЦА МАШЫН

Звяртаецца да мамы сын,
Прыйшоўшы з горада дахаты:
— Не спадзяваўся, што машын
Баіцца так страшэнна тата.

Калі на супрацьлеглы бок
Ішлі па вулічным мы бруку,
Тата сказаў тады: — Сынок,
Моцна трымай мяне за руку.

Малюнкі школьнікаў

Малюнак вучня восьмага класа школы ў Дубінах Грэся Анішчука.

КОКА

(Працяг са стар. 9)

Задраўшы галаву, Кока ў захапленні сачыў за палётам прыгожай птушкі. І, вядома, яму хацелася вось так жа імгненна і лёгка ўзляцець, быццам ён зусім не важыць, як пушынка, на якую дзьмухнуў хуткі вецер. Голуб паляцеў, а наш Кока да самага вечара ўзмахваў крыламі і кукарэкаў у той бок, куды паляцела белая птушка.

Мне шкада было Коку. Вядома, у яго быў я, але ён чамусьці сумаваў. І я хацеў, каб голуб зноў прыляцеў да нас на балкон.

І голуб, праўда, прыляцеў на наступную раніцу. Распушыў хвост і пачаў хадзіць па поручням, мармычучы нейкую галубіную песеньку.

— Ко-ко, я вельмі цешуся, што ты ў мяне ў гасцях, белая птушка з неба, — быццам сказаў Кока. — Як табе падабаецца мой домік?

— Нічога, — сказаў госць. — Толькі мне сумна было б, калі б мяне прывязалі за нагу. Я тады не мог бы лётаць. Для птушкі галоўнае — гэта крылы.

Ён саскочыў з балкона, крылы падхапілі яго, і ён узляцеў высока ў неба. Там ён перавярнуўся раз-другі і апусціўся побач з пеўнем.

— Вось так, — сказаў голуб.

— Дзіва, якая прыгажосць! — у задуме прамовіў певень.

Усё гэта яны гаварылі на сваёй птушынай мове, і я больш здагадваўся, аб чым яны размаўляюць. Але галоўнае я зразумеў: трэба знаць з пеўня вяроўку, таму што яна перашкаджае яму лётаць.

Я падышоў і адвязаў Коку.

— Ну чаго ты баішся! — клікаў голуб. — Паляцім у неба!

Кока замахаў крыламі з усяе сілы, пацягнуўся да голуба — і скочыў з балкона...

Я бачыў, як ён падаў, адчайна махаючы кароткімі крыламі. Тады я ўпершыню даведаўся, што пеўні не ўмеюць лётаць.

Я доўга плакаў, седзячы над Кокам. Суседзі глядзелі з вокан і таксама шкадавалі Коку. А голуб доўга кружыў над дваром, то сядаючы побач, то зноў неспакойна ўзлятаючы.

Мама і тата прыйшлі з працы.

— Ёсць у гэтай гісторыі свой урок, — уздыхнуўшы, сказаў тата, — кожнаму вызначана яго месца пад сонцам. — Ён строга глянуў на маму, потым на мяне: — Эх, вы!

Мне здалося, што татавы вочы заблішчэлі, і я яшчэ мацней заплакаў.

Пазнаём прыроду

МОЙ КОЦІК

Зусім маленькага прынёс я яго дадому ад Андрэя Белаказовіча. Мець коціка — гэта вялікая радасць. Звяры і расліны — гэта прырода, якая аказвае ўплыў на чалавека. Трымаюць людзі катоў не для маёнтку, не для таго, каб лавіў мышэй, а таму, што гэта дае ім прыемнасць сужыцця з іншым стварэннем.

Наглядаючы за прыродай, мы супакойваем нервы, прырода дае нам псіхічную раўнавагу, а ў маладога чалавека выхоўвае адказнасць і абавязак у адносінах да стварэння, якое ён любіць і якім апякуецца.

Дзіця, развіваючыся, прывязваецца да звярка, вучыцца шанаваць і любіць усё жывое, як калісьці я навучыўся ад свайго бацькі. Бацька часта прыносіў дамоў коцікаў, каб абудзіць у мяне спачуванне да слабейшага. Бацька хацеў, каб я меў цікавейшы занятак, а не лазіў у школу па садах ды агародах.

Коцік — гэта член нашай сям'і. Вучоныя гавораць, што кот можа за год злавіць каля 3000 мышэй. Але без гаспадара кот можа стаць і шкоднікам. Здзічэлы і галодны — можа лавіць куранят, птушак. Як паказваюць статыстыкі, толькі 40 працэнтаў катоў жывуць у хатах. 50 працэнтаў знаходзіць сабе месца па паддашшах і ў падвалах, а каля 10 працэнтаў — гэта зусім бяздомныя каты. Не раз мне здаралася бачыць у лесе здзічэлых катоў. У іх карацейшыя хвасты, таму што зімою часта адмярзаюць. У Гайнаўскім лесе дзікія каты жылі нават у лісіных норах, але паляўнічыя іх пастралялі. Бяздумнасць і вялікая шкода!

Цяпер я, як і ў гады сваёй маладосці, трымаю ў сябе коціка. Гэты мой коцік вельмі вясёлы. Калі толькі я выпушчу яго на двор, ён бяжыць да яблыні, караскаецца па ствале, трымаючыся пазуркамі за кару, і ніколі не падае на хрыбет, толькі заўсёды на лапкі.

Пагуляўшы на двары, коцік вяртаецца ў хату, бо любіць цяпло і забаву з клубочкам на шнурку.

Аднойчы, калі я паехаў з дому на некалькі дзён, дык, як расказвала суседка, коцік прасіўся ў хату, а потым плакаў пад дзвярыма, а ад суседкі ўцякаў. Толькі на другі дзень ёй удалося перакупіць яго свежым малачком. Як толькі я вярнуўся, коцік вярнуўся дадому і больш ужо да суседкі не бегаў.

Мой коцік вельмі дбае пра сваю чысціню. Пасля кожнага піцця малака ці супу коцік пачынае мыцца ад галавы да самага хваста, не забываецца памыць і вушкі, і грудзі, і шыю. А пасля гэтага любіць пасядзець на белым — на паперы ці нават пасцелі. Коцік вельмі любіць макарон, усялякі суп, булку, тварог, малако і мяса. А мне весялей з ім жывецца.

Вам жа, дзеці, раю: не забірайце коцікаў з вуліцы. У іх ёсць свой дом, можа, і свая мама ці тата, кацяняты проста вяртаюцца з прагулкі дадому. Любіце звяроў і памагайце ім у цяжкія хвіліны.

Андрэй Гаўрылюк,
Відава

Вясёлы куточак

* * *

— Чаго твой старэйшы брат Юрка сядзіць цэлы дзень пад яблыняй? — пытаецца Міша ў сябра.

— Бо ён хоча стаць слаўным вучоным, — адказвае Янка.

— Каб быць вучоным, дык трэба вучыцца, — дзівіцца Міша, — а не сядзець без работы.

— Ведаеш, ён чакае, каб яму яблык на галаву ўпаў, — паясняе Янка.

— Не разумею, навошта яму гэта! — далей дзівіцца Міша.

— У іх на ўроку фізікі настаўнік казаў, што вядомы англійскі вучоны, седзячы пад дрэвам, адкрыў закон прыцяжэння, бо яму яблык на галаву ўпаў. Яго звалі Ньютан. Чаму б і наш Юрка не мог нешта такое важнае адкрыць?

Пазнаёмімся

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 112, кв. 19. Лена Акуліч. 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 21, кв. 41. Ніна Латушкіна. 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 21, кв. 50. Іра Куцко. 3 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 112, кв. 34. Вераніка Вашэўская. 3 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Волаха, 51, кв. 6. Света Дубовік. 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 2, кв. 28. Слава Лобігер. 6 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Волаха, 51, кв. 26. Ларыса Шэндзяровіч. 5 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Волаха, 51, кв. 3. Іра Заяц. 5 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Волаха, 51, кв. 28. Лена Грэковіч. 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 92, кв. 32. Віталь Сухадольскі. 6 клас.

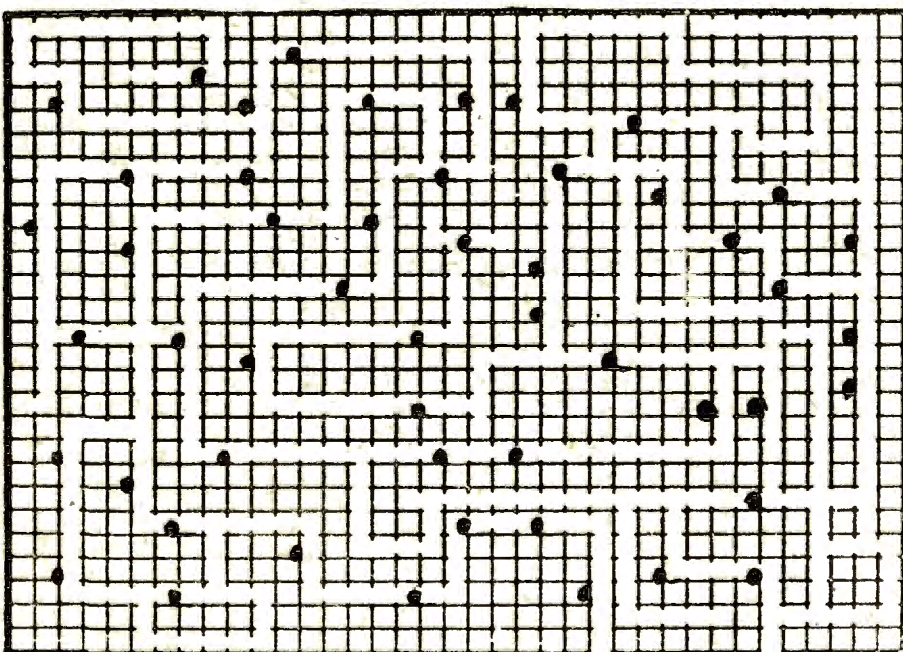
* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 9, кв. 33. Саша Дзяркач. 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 8, кв. 40. Ваня Бальцэвіч, 6 клас.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Перад табою лабірынт — лес, у якім растуць грыбочкі. У вызначаным месцы зайдзі ў гэты лес і збяры дакладна 34 грыбкі, азначаныя кропкамі.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1, „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 14 IV — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 DT — Dodatek gospodarczy. 9.40 „Sto pierwszy" (cz 2, ost.) — film fab. radz. 10.50 Domator. 11.10 Fizyka dla humanistów. 12.00 Geogr. kl. VI. 12.50 Współczesna genetyka, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Mat 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Mieszkać — wszechnica budowlana. 16.25 Dla młodych widzów: Rambit. 16.50 Dla dzieci: Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress 17.30 „Gospodarka dla ludzi" (3) — pr. publ. 17.50 Tel. Informator Wydawniczy 18.15 „Trakt pamięci" — tv film dok 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 „Anna tysiąca dni" — film hist. prod. ang. 22.25 „Czas" — mag. publ. 23.00 DT — Echa dnia. 23.15 „Ludzie przeciw sobie": „II wojna światowa — 39—45" — serial dok. franc

Sobota 15 IV — 7.00 TTR — s. IV Mat. 7.30 TTR — s. IV J pol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr dnia. 9.00 „Drops" — mag. dla dzieci i młodzieży oraz „Fragglesi" — film ang 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze 11.25 „Bellona" — wojsk. mag. publ 12.05 Telewizja Prowincja. 12.35 Tel. Teatr Prozy: Walery Briusow — „Natalia". 14.20 „Do trzech razy sztuka" — pr. z udziałem aktorów, dziennikarzy, sportowców 14.50 Pr. dnia. 14.55 Komedie, komedie, komedie... „Wyjście awaryjne" — film fab. pol. 16.20 Los. D. Lotka. 16.30 „Trzy rundy" — pr. publ, 17.15 Teleexpress. 17.30 Portrety: „Maria Kuncewiczowa, wspomnienia o ludziach, książkach i zdarzeniach" — film dok. prod. pol. 18.35 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Przybywa jeździec" — western USA. 22.00 Tydzień w polityce. 22.10 Tel. Przegląd Sportowy oraz M. Ś. w hokeju na lodzie (Szwecja — Polska). 22.50 „Dotykaj mnie" — recital Małgorzaty Ostrowskiej i zespołu „Lombard". 23.25 DT — Wiad. 23.35 Klub Filmowy: „F.J.S.T." — film fab. USA.

Niedziela 16 IV — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia 9.00 Teleranek 10.30 DT — Wiadomości. 10.35 „Wspólnota Pacyfiku" — film ang. 11.35 Kraj za miastem. 12.05 Tel. Koncert Życzeń. 12.50 „Wędrówki dalekie i bliskie": „Dawid Ojstrach — wspomnienia o Muzyku" — film dok. 13.45 Teatr Młodego Widza: John Ronald Revel Tolkien — „Pogromca smoków". 14.25 Pr. dnia. 14.30 Mag „Morze". 14.50 Marek Sierocki zaprasza. 15.20 Fotomagazyn „Powiększenie". 15.40 „Katarzyna" — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Rzeka kłamstwa" — serial TP. 21.30 „Raport — 7 dni". 21.40 Sportowa niedziela. 22.40 „Tak tu cicho" — rep. 23.10 DT — Wiadomości.

Poniedziałek 17 IV — 9.45 DT — Wiad. 9.55 Transmisja z otwarcia obrad XIV Kongresu Stronnictwa Demokratycznego 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.00 Powt. przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Vademecum konsumenta (1) 16.25 „Luz" — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Vademecum konsumenta (2). 17.40 Echa stadionów. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik 20.05 Teatr TV: T. Mann — „Wielki Peeperkorn" 22.00 Studio XIV Kongresu SD. 22.30 Vademecum konsumenta (3). 22.45 DT — Echa dnia. 23.05 J niem. (23).

Wtorek 18 IV — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Dodatek gosp. 9.40 „Synowie i córki Jakuba Szklarza" (3) — serial obycz. CSRS. 10.40 Domator. 12.50 Wiedza o społeczeństwie, kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Prod rośl. 15.25 Kim być — pr. dla 15-latków. 15.55 Pr dnia i DT — Wiad. 16.00 Studio Sport — M. Ś. w hokeju na lodzie: CSRS — Polska, około 17.15 Teleexpress. 17.55 „Adwokat z Old Bailey" (6-ost.) — serial krym. prod. ang. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut" 19.10 „Od A do Z". 19.30 Dziennik. 20.05 „Synowie i córki Jakuba Szklarza" (3) — serial obycz. CSRS. 21.05 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.30 „Po debiucie" — wydanie specjalne. 22.10 Studio XIV Kongresu SD. 22.40 DT — Echa dnia. 23.00 J ang. (24).

Środa 19 IV — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Gwiazdooki" — film fab. prod. węg. 10.55 Domator. 12.00 J. pol kl. VI. 12.50 Hist. kl. III lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 NURT. 15.50 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.55 Los. Ex. i Super Lotka. 16.05 Studio Sport — M. Ś. w hokeju na lodzie: ZSRR — Polska. 17.20 Teleexpress. 17.30 „Spojrzenia". 18.05 Tel. Informator Wydawniczy 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Pr publ. 19.30 Dziennik. 20.05 Studio Sport. 21.45 „Raport" 22.25 Studio XIV Kongresu SD. 22.45 DT — Echa dnia. 23.05 J. ros. (25).

Czwartek 20 IV — 8.05 Hist. kl. I lic. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Ośmiornica" (6) — serial prod. włosk. 10.20 Domator. 10.50 Magazyn wspomnień. 11.10 Przysp. obronne kl. VIII i I lic. 12.00 J pol. kl. V. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Prod. zwierz. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 „Polskie zdroje" — Szczawnica. 16.25 Kwant oraz film z serii „Edisonowie". 17.15 Teleexpress. 17.30 Raport — Sensacje. 17.55 „Kalejdoskop" — wojsk. mag publ. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut" 19.10 „Teraz" — tyg gosp. 19.30 Dziennik 20.05 „Ośmiornica" (6) — serial włoski 21.05 Pegaz. 21.55 Studio XIV Kongresu SD 22.25 Wódko, pozwól żyć. 22.55 DT — Echa dnia. 23.15 [illegible]

КІНО

[illegible] miłości — pol. 19. Mściciel znad Żółtej Rzeki — Hongkong 23.

Czeremcha Złoty pociąg — pol. 19. Wielka majówka — pol. 22

Hajnówka Most na rzece Kwai — ang. 17. Złote dziecko — USA 18—22. Dzika namiętność — USA 23.

Michałowo Dzika namiętność — USA 17. Carmen — fr. 18—19 Powrót na ziemie — USA 21—23

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	16	3	Юліі, Ксеніі	Мікіты, Нектарыя	4.37-18.36	13.44-3.11
панядзелак	17	4	Роберта, Рудальфа	Іосіфа, Георгія	4.35-18.38	14.54-3.22
аўторак	18	5	Апалонія, Аліцыі	Фядоры, Платона	4.32-18.39	16.04-3.31
серада	19	6	Адольфа, Тымона	Мяфодзія, Платаніды	4.30-18.41	17.15-3.40
чацвер	20	7	Агнешкі, Чэслава	Георгія, Данілы	4.28-18.43	18.27-3.50
пятніца	21	8	Анзельма, Фелікса	Ірадзівона, Руфа	4.26-18.45	19.41-4.02
субота	22	9	Лявона, Лукаша	Вадзіма	4.24-18.46	20.56-4.17

ДА ВЫПУСКНІКОЎ БЕЛЬСКАГА БЕЛАРУСКАГА ЛІЦЭЯ!

Шаноўныя сябры!

Маю прыемнасць гэтымі словамі паведаміць вас, што чарговы з'езд абсальвентаў і выхаванкаў нашага ліцэя запланаваны, у сувязі з яго 45-годдзем, на 23 і 24 верасня 1989 г. у Бельску-Падляшскім.

Аб з'ездзе бліжэй можна даведацца ў школе пад адрасам:
Liceum Ogólnokształcące im. Bronisława Taraszkiewicza
17-100 Bielsk-Podlaski,
ul. Mikołaja Kopernika 4, tel. 21-81

Да сустрэчы!

З сяброўскім прывітаннем
магістр Мікалай Врублеўскі

БЕЛАРУСКІ МУЗЕЙ

Беларускі музей у Гайнаўцы патрэбны ўсім беларусам на цэлым свеце. На яго будову паступаюць узносы ад нашых суайчыннікаў з-за мяжы.

Я сам працую цэлы час на музей. Аддаю ўсе свае матэрыяльныя сродкі, веды, здароўе. Вельмі важным лічу тапаграфію і тапанімію, таму раблю карты. Назва сама па сабе, без месцазнаходжання, не мае вартасці. Лічу, што для маіх прац знойдзецца месца ў музеі. Назвы дарог, урочышч і гідраграфічнай сеткі — гэта наша гісторыя, дакументы нашай этнічнай бытнасці. Найстарэйшыя з іх — гідраграфічныя назвы — бытуюць з дагістарычнага часу.

Дык я часта думаю: як яно будзе?.. Сэрца мне рэжа за наш музей у Белавежы. Яго ліквідавалі. Экспанаты, што мы цяжкай працай збіралі, апынуліся ў іншых музеях. На добры лад, дык і ў памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ можна было іх перахаваць у шафах.

А вось справа назвы: музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху. Думаю, што назва неадэкватная. Апрача прадметаў матэрыяльнай культуры, будуць там мае карты геаграфічных назваў, дакументальная і сакральная графіка (ды яшчэ з арыгінальнымі эпітафіямі на старых крыжах!), карты беларускага фальклору і т.п. Павінна знайсціся месца на нашую гісторыю, ад пачаткаў існавання беларускага народа. Рэвалюцыйны рух гэта толькі частка нашай гісторыі.

Прапаную назву: „Беларускі музей этнаграфіі і гісторыі". І пакуль не даваць нічыёга імя для музея.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

2360. Ваяводскае пагадненне прафсаюзаў, раён. струк. ОПЗЗ у Беластоку — 5000 зл.
2361. Уладзімір Паўловіч (Мінск) — 25 руб.
2362. Бацькоўскі камітэт пры Пачатковай школе № 2 у Гайнаўцы — 5000 зл.
2363. Пачатковая школа ў Арэшкаве — 2500 зл.
2364. А. і М. Цімашук (Гайнаўка) — 2000 зл.
2365. Анатоль Хілько (Гродна) — 970 зл.
2366. Анатоль Ахрыцюк (Гайнаўка) — 2500 зл.
2367. Гайнаўскі кааператыўны банк — 2000 зл.
2368. Пастарунак грамадзянскай міліцыі ў Дубічах-Царкоўных — 3000 зл.
2369. Васіль Іванюк (Гайнаўка) — 2500 зл.
2370. Васіль Гвай (Беласток) — 600 зл.
2371. Мікалай Антаноўскі (Падрэчаны) — 10.000 зл.
2372. Гмінны грамадскі камітэт дабраахвотнага рэзерву Грамадзянскай міліцыі ў Дубічах-Царкоўных — 2000 зл.
2373. Самаўправа жыхароў у Навакорніне — 20.000 зл.
2374. Мікалай Бушко (Гайнаўка) — 5000 зл.
2375. Фабрыка „Бяль" у Бельску-Падляшскім — 30.000 зл.
2376. Праваслаўная парафія ў Гайнаўцы — 40.000 зл.
2377. Праваслаўная парафія ў Дубінах — 1500 зл.
2378. Праваслаўная парафія ў Дубічах-Царкоўных — 8012 зл.
2379. Ігнат Панасюк (Ліпіны) — 200 зл.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Жывучы на зямлі (мастаўлянскай)... ● ЯўгенМіраковіч высняе прафесару... ● Студэнцкая „Прысутнасць" ● С. Яновіч развітваецца з Канадай ● Шляхам гадоў ● Вянок гродзенскіх танцаў на Гайнаўшчыне ● Пажарныя справы ў Трасцяніцы ● „Зорка" ● Сэрцайка: ці варта спяшацца ● Парады ● Гумар.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty: kwart. 520 zł. półr 1040 zł rocznie 2080 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

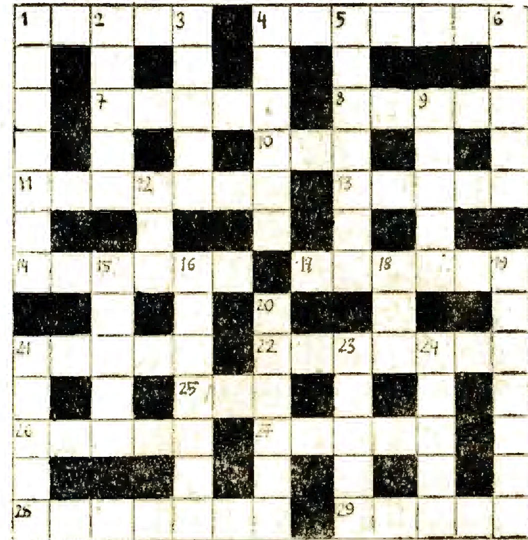
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" [illegible] numeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-950 Warszawa skr. poczt. 12 konto XV O/O i PKO W-wa Nr 1658-2010 45 139 11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 501/89. Nakład 6.200 egz. T-3.

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

КРЫЖАВАНКА

Уподерак: 1) кавалак, 4) перад хрысцінамі, 7) блізкі сваяк аўса, але пустазелле, 8) пераважна знаходзіцца ў дзвярах, 10) у кашальку італьянца, 11) плыве ў небе, 13) „спецыяльнасць“ таго з „6“ уніз, 14) вакол Данецка, 17) айчынна хакея, 21) запатрабаванне на тавары, 22) рэванш, 25) з месца на месца, 26) мяшочак, 27) думка, 28) вялікая група велагоншчыкаў, 29) не адна вясной на рацэ.

Уніз: 1) малюнак прыроды, 2) драгацэнны, 3) большая за кропку, 4) не ідзе ў лад, 5) экскурсія па справе, 6) не вер яму, 9) афармленне малюнка або тэкста, 12) над вачамі, 15) націск, але не акцэнт, 16) паміж актамі, 18) імя паэта, як рака ў Афрыцы, 19) супраць атакі, 20) на абарванцы, 21) паражыў яго Ной, 23) драбнейшы за жвір, 24) „дах“ Еўропы.

„ядань“

Сярод чытачоў, якія на працягу двух тыдняў прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны дзве кніжныя ўзнагароды.

*

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 10.

Уподерак: кавярня, боль, рынак, ляск, аорта, Рэал, калена, вястун, Вена, вядро, чума, рэбус, каса, дранікі.

Уніз: Караткевіч, віно, рака, явар, Беларусь, лес, Каліноўскі, ода, перавага, вір, дзед, Орша, абоі, Уфа.

Кніжныя ўзнагароды выйгралі: Зіна і Ігар Заплаўнавы з Мінска і Міша Міхно са Стоўбцаў

ВЯРБЛЮД

— Гэта, матуля, проста цуд,
Не ведаеш такога.
Працуе восем дзён вярблюд
І ён не п'е нічога.

— Не меншы ў нас атракцыён,
Хаця б сусед Паўлуша.
Ён п'е запоем восем дзён,
Работы не крануўшы.

Віктар Швед

НІЎКА

— Ці напэўна так надзяваецца канат?

АФАРЫЗМЫ

Жыццё надта сур'ёзнае, каб аб ім сур'ёзна гаварыць.

*

Люблю гаварыць аб нічым. Гэта адзіная рэч у якой трохі разбіраюся.

*

Падчас экзаменаў дурні ставяць пытанні, на якія разумныя не патрапяць адказаць.

*

Існуе толькі адна група людзей, якая думае аб грашах больш, чым багатая: менавіта бедныя.

*

Жанчыны, як гэта калісьці сказаў нейкі дасціпны француз, інспіруюць нас да стварэння шэдэўраў і заўсёды перашкаджаюць іх выканаць.

*

Маю надзвычай просты смак: заўсёды задавальняе мяне тое, што найлепшае.

*

Вопыт гэта назва, якую кожны прысвойвае сваім памылкам.

*

Эксперт гэта звычайны чалавек, які — калі знаходзіцца па-за домам — дае парады.

*

Дарога да праўды вымашчана парадоксамі.

*

Старыя вераць ва ўсё, дарослыя ва ўсім сумняваюцца, маладыя ўсё ведаюць.

Аскар Уайльд

У ЛАЗНІ

(Байка)

Здаецца, зноў прыстасаваўся
Да Акадэміі навук:
Вучоным нейкім сам назваўся,
Мо Гарлахвацкага ўнук?
Аматар лазні і парыльні,
Вялікі майстар шашлыкоў,
Прыхільнік чаркі і вудзільні,
Адзін з заўзятых рыбакоў.
Пляскаўся ў сажалцы зімою,
На дно ныраючы яршом,
І жыў ён мараю адною,
Каб стаць адметнейшым
„маржом“.
Аднойчы ў лазні пры сустрэчы
Прапанаваў паслугу мне:
„Ты пахвашчы мне, — кажа, —
плечы,
Пасля я пахвашчу табе“.
Узяўшы венік свой дубовы,
Я так яго пачаў хвастаць...
Аж не сцярпеў мой сябар
новы
І, як дзіця, пачаў крычаць.
Я дзе хвастаў, а дзе дубасіў,
А ён яшчэ мацней крычаў:
Ты ж мне і нос, мусіць,
расквасіў,
Ты не адтуль хвастаць пачаў!
Хвашчу, браток, я так, як знаю:
Па носе б'ю і па ілбе,
Бо моцны венік такі маю,
Што й вочы выхвашчу табе.
Я падлячу цябе ад п'янства,
Дасмажу ў печы шашлыкі,
А невуцтва, прыстасаванства,
Здаецца, ўзяў бы на штыкі!

Аляксандра Елісеенка

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

БАЦЬКА ЕДЗЕ ПА ЛУЧЫНУ

(народная)

Бацька едзе па лучыну,
О-ха, о-ха-ха!
Бацька едзе па лучыну,
О-ха, о-ха, о-ха-ха,
А сын едзе па дзяўчыну,
*О-ха-ха!**

Бацька едзе з лучынаю,
О-ха, о-ха-ха!
Бацька едзе з лучынаю,
О-ха, о-ха, о-ха-ха,
А сын едзе з дзяўчынаю,
О-ха-ха!

Пытаецца бацька ў сына,
О-ха, о-ха-ха!
Пытаецца бацька ў сына,
О-ха, о-ха, о-ха-ха,
— Што каштуе та дзяўчына?
О-ха-ха!

— Табе, бацька, не пытаці,
О-ха, о-ха-ха!
— Табе, бацька, не пытаці,
О-ха, о-ха, о-ха-ха,
Што каштуе — трэба даці,
О-ха-ха!

Што каштуе — трэба даці,
О-ха, о-ха-ха!
Што каштуе — трэба даці,
О-ха, о-ха, о-ха-ха,
Гаспадыня будзе ў хаце,
О-ха-ха!

* Апошнія чатыры радкі кожнай страфы паўтараюцца.

СУСЕДЗІ

— Што чуваць у тваіх новых суседзяў?

— Ну, знаеш! Я не ўмешваюся ў інтымныя справы чужых людзей. Ведаю толькі, што яна мае палюбоўніка, а ён ужо два разы сядзеў за касавыя нястачы.

НЯМА ПАТРЭБЫ

Маладажон раіцца з вопытным калегам:

— Скажы мне, ці мужчына павінен расказваць жонцы ўсё аб сваіх жаданнях, думках і ўчынках?

— Навошта! Неўзабаве і твая жонка будзе адгадваць твае жаданні і думкі, а аб тым, што робіш, раскажуць ёй услужлівыя суседкі.

У КІНО

— Учора ў кіно парвалася стужка і праз паўгадзіны панавала егіпецкая цемра.

— Ці ўзнікла паніка?

— Зразумела! Пасля таго, як неспадзявана запалілася святло.

Без канкурэнцыі і сапернiцтва лепш спіцца, але горш жывецца.